Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szydłowo na lata 2027-2032

Spis treści:

1. Wprowadzenie 3

1.1. Cel opracowania dokumentu 3
1.2. Podstawa prawna 3
1.3. Metodologia opracowania dokumentu 6

I. Część diagnostyczna 8

2. Analiza wyników badań diagnostycznych 8

2.1. Ludność i powierzchnia Gminy Szydłowo 8
2.2. Sytuacja mieszkaniowa i zasoby lokalowe 11
2.3. Edukacja 12
2.4. Ochrona zdrowia 14
2.5. Życie kulturalne, sport i oferta spędzania czasu wolnego 17
2.6. Przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy 20
2.7. Bezpieczeństwo publiczne 22
2.8. Analiza problemów społecznych, pomoc społeczna i korzystanie ze wsparcia 25

2.8.1. Ranking problemów społecznych 30
2.8.2. Przeciwdziałanie przemocy domowej 37
2.8.3. Problematyka uzależnień 46
2.8.4. Wspieranie rodziny 62

2.9. Potrzeby mieszkańców Gminy Szydłowo 64
2.10. Ocena jakości życia w Gminie Szydłowo 70
2.11. Ocena stopnia partycypacji społecznej i kapitału społecznego 73

II. Część strategiczno-operacyjna 77

3. Analiza strategiczna 77
4. Misja, cele, kierunki działań oraz wskaźniki ich realizacji 81
5. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii 90

1. Wprowadzenie

1.1. Cel opracowania dokumentu

Celem opracowania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szydłowo na lata 2027-2032" jest określenie ram lokalnej polityki społecznej, z uwzględnieniem m.in. takich obszarów, jak pomoc społeczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, profilaktyka innych uzależnień, przemoc domowa, budownictwo socjalne, edukacja publiczna, ochrona zdrowia, jak również integracja i aktywność społeczna mieszkańców.

Dokument powstał m.in. w oparciu o materiał źródłowy, zebrany podczas Analizy danych zastanych (desk research) oraz badań ilościowych i jakościowych. Strategia została przygotowana w perspektywie czasowej do roku 2032 i obejmuje szeroko rozumianą politykę społeczną Gminy Szydłowo. Opracowanie zawiera część diagnostyczną, w której zamieszczona została pogłębiona analiza sytuacji społecznej Gminy Szydłowo. Tam, gdzie było to uzasadnione i możliwe, dane dla Gminy Szydłowo przedstawione zostały w ujęciu porównawczym, na tle wskaźników powiatowych, regionalnych i ogólnopolskich, a także z uwzględnieniem danych obejmujących sąsiednie jednostki samorządu terytorialnego.

W drugiej, strategiczno-operacyjnej części dokumentu omówione zostały główne problemy Gminy, przedstawiono analizę SWOT, a także zestawienie celów ogólnych i szczegółowych wraz z przyporządkowanymi do nich wskaźnikami pomiaru. W Strategii zamieszczone zostały również założenia dotyczące monitoringu i ewaluacji jej wdrażania, ponadto wstępnie określono potencjalne źródła finansowania zaplanowanych działań.

1.2. Podstawa prawna

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań gminy o charakterze obligatoryjnym, co wynika z ustawy o pomocy społecznej. „Art. 16b. 1. Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej. (...) Art. 17. 1. Do zadań

własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka..."[1]. Ponadto ustawa precyzuje najważniejsze elementy, jakie powinny zostać uwzględnione w tego rodzaju dokumentach. „Strategia (...) zawiera w szczególności: 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych; 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią; 3) określenie: a) celów strategicznych projektowanych zmian, b) kierunków niezbędnych działań, c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, d) wskaźników realizacji działań. (...) Strategia, o której mowa w ust. 1, opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U z 2024 poz. 1491), zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie..."[2].

Zgodnie z intencją ustawodawcy, jak również powszechną praktyką strategie rozwiązywania problemów społecznych mają charakter przekrojowy, tj. obejmują szeroki zakres zagadnień i ramy lokalnej polityki społecznej, prowadzonej przez daną jednostkę samorządu terytorialnego. Co istotne, tego rodzaju dokumenty nie muszą ograniczać się wyłącznie do zagadnień wymienionych w art. 16b ustawy o pomocy społecznej. Przeciwnie, ich zakres tematyczny może być bardziej rozbudowany, zwłaszcza, że analiza różnych zagadnień społecznych w szerszym kontekście jest uzasadniona merytorycznie. Cechą ww. strategii jest również ich wieloletni, długofalowy charakter, co oznacza, że ramy lokalnej polityki społecznej są projektowane w dłuższej perspektywie czasowej.

[1] Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz.U. z 2025 r. poz. 1214, art. 16b ust. 1,2,3 i art. 17 ust. 1
[2] Tamże, art. 16b ust. 2

Niniejszy dokument został opracowany w oparciu o zintegrowane podejście do diagnozowania oraz rozwiązywania problemów społecznych, przy czym do jego podstaw teoretycznych można zaliczyć dwa następujące pojęcia/zagadnienia:

- rozwoju społecznego[3], oznaczającego zdolność społeczności lokalnej do generowania warunków umożliwiających wszystkim członkom osiągnięcie pełnego potencjału, zaspokojenie podstawowych potrzeb i zwiększania spójności społecznej (w tym m.in. zmniejszania rozwarstwienia społecznego, wyrównywania szans, przeciwdziałania dyskryminacji, marginalizacji i wykluczeniu),
- jakości życia, oznaczającej poziom zadowolenia z efektywnego/sprawnego układu instytucjonalnego, zapewniającego dostęp do wysokiej jakości usług społecznych zakresu wsparcia społecznego, zdrowia, kultury, edukacji i aktywności obywatelskiej[4].

Taka perspektywa skupiona jest na odkrywaniu tzw. niematerialnych czynników rozwoju – roli jakościowych i ilościowych parametrów zasobów społecznych, będących w dyspozycji społeczności lokalnej oraz identyfikacji możliwości ich efektywnego wykorzystania poprzez system usług społecznych. Przy takim podejściu priorytetem lokalnej polityki społecznej jest dobrostan (*well-being*) mieszkańców, rozumiany jako maksymalizowanie potencjału możliwego do osiągnięcia w środowisku życia jednostki i/lub grupy oraz jako aktywny proces służący świadomym wyborom w dążeniu do osiągania coraz bardziej satysfakcjonującej egzystencji. Na zintegrowane podejście do rozwoju społecznego i jakości życia składają się dwa czynniki: zwiększenie wolności wyboru usług społecznych (ich formy, miejsca, sposobu świadczenia) oraz kreowanie przez usługi nowych możliwości rozwojowych dla ludzi (np. dzięki usługom mogą aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym, społecznym i obywatelskim).

[3] Zob. Sen A. (2002) *Nierówności. Dalsze rozważania,* Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak" Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego, Kraków

[4] Zob. (Quality of Life. Resource, http://www.atsqol.org/key.asp; Quality of Life – Underlying Philosophy, http://www.globalideasbank.org/boV/bV-376

Pojęcie jakości życia i rozwoju społecznego ma bezpośredni związek ze sferą psychiczną człowieka. Jakość życia rozpatruje się przez pryzmat zaspakajania potrzeb typu egzystencjalnego („mieć"), potrzeb związanych z bezpieczeństwem („być") oraz potrzeb dotyczących kontaktu społecznego („kochać i być kochanym"). Dlatego podczas opracowywania „Strategii" kluczowa była perspektywa mieszkańca. Jakość życia to pojęcie normatywne, związane z przyjętymi przez jednostkę systemami wartości, aspiracjami, oczekiwaniami człowieka i grup społecznych, z którymi jest ona w jakiś sposób powiązana. Poczucie satysfakcji wynika ze świadomości zaspokojenia potrzeb emocjonalnych, społecznych oraz samorealizacji. Dlatego w niniejszej „Strategii" została uwzględniona perspektywa ekonomii i psychologii behawioralnej, odkrywająca „pozaracjonalne" aspekty zachowań, które w praktyce często decydują o skuteczności przyjętych rozwiązań. Zastosowane podejście ma ułatwić takie konstruowanie lokalnej polityki społecznej, aby dawała ludziom większą możliwość dokonywania wyborów, umożliwiając tym samym życie na godnym i satysfakcjonującym poziomie.

1.3. Metodologia opracowania dokumentu

Niniejsza „Strategia" została przygotowana na podstawie kilkuetapowych, wzajemnie powiązanych i rozłożonych w czasie działań. Dokument opracowano z zachowaniem następujących zasad:

- kompleksowość, analiza zagadnień społecznych w szerszym kontekście, w tym w ujęciu porównawczym,
- partycypacyjność, zapewnienie udziału różnych grup mieszkańców,
- triangulacja metodologiczna, połączenie różnych metod i technik badawczych.

Prace nad diagnostyczną częścią dokumentu zostały zrealizowane w formie **cyklu badawczego,** polegającego na zastosowaniu **różnych, wzajemnie komplementarnych metod i technik badawczych** (ilościowych i jakościowych), zgodnie z zasadą **triangulacji metodologicznej**. Takie podejście pozwoliło na uzyskanie możliwie pełnej wiedzy oraz przyczyniło się do sformułowania trafnych wniosków i rekomendacji. **Techniki ilościowe**

pozwoliły na uzyskanie „twardych" danych opisujących sytuację społeczną Gminy Szydłowo za pomocą liczb, procentów i wskaźników. Z kolei **badania jakościowe** zostały przeprowadzone przy użyciu „miękkich", „rozumiejących" metod. Uzyskany obraz jest wielowątkowy, wielopłaszczyznowy, a także – ze względu na możliwość zestawienia i porównania opinii różnych grup respondentów – wieloperspektywiczny („zasada WWW").

Ilustracja 1. Podejście badawcze oparte na zasadzie trzech „w"

Metody i etapy badawcze:

- Analiza danych zastanych (desk research),
- Badanie ilościowe: miks metodologiczny CAWI + PAPI, N=158,
- Badanie jakościowe: Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI) – 4 spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia „Strategii": przedstawicielami instytucji publicznych, NGO i podmiotów ekonomii społecznej, seniorami i młodzieżą.

Tabela 2. Zrealizowane metody i etapy badawcze

Procedura badawcza	Sposób realizacji
Analiza danych zastanych (desk research)	Analiza dostępnych danych statystycznych oraz dokumentów strategicznych i programowych, raportów, analiz i opracowań...
Badanie ilościowe: CAWI + PAPI	Próba losowo-kwotowa, N=158, próba ważona ze względu na płeć, wiek
Badanie jakościowe: Zogniskowany Wywiad Grupowy	N=4, spotkania z kluczowymi interesariuszami procesu tworzenia Strategii

Na potrzeby niniejszej Strategii wykorzystane zostały również inne projekty badawcze, zrealizowane w Gminie Szydłowo:

- badanie ilościowe i jakościowe zrealizowane na potrzeby „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Szydłowo na lata 2026 do 2029" z 2025 roku: analiza danych zastanych, badanie ilościowe mieszkańców na próbie (N=206), badanie ilościowe uczniów miejscowych szkół (N=120), 4 Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=4 FGI: instytucje, NGO, seniorzy, młodzież),
- badanie zrealizowane w ramach „Diagnozy potrzeb i potencjału pod kątem usług społecznych" z 2023 roku: analiza danych zastanych, badanie ilościowe mieszkańców na próbie (N=320), Indywidualne Wywiady Pogłębione z lokalnymi ekspertami (N=20 IDI), 4 Zogniskowane Wywiady Grupowe (N=4 FGI: seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi).

I. Część diagnostyczna

2. Analiza wyników badań diagnostycznych

2.1. Ludność i powierzchnia Gminy Szydłowo

Gmina Szydłowo jest gminą wiejską, położoną w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie pilskim. Powierzchnia Gminy wynosi ok. 267,46

km², co stanowi ok. 20 proc. powierzchni powiatu. Gmina sąsiaduje od południowego-wschodu z miastem Piła, od północy z gminami: Tarnówka i Jastrowie (powiat złotowski), północnego wschodu z gminą Krajenka, od południa z gminą Trzcianka (powiat czarnkowsko-trzcianecki) oraz od zachodu z gminą Wałcz (powiat wałecki, województwo zachodniopomorskie). W skład Gminy Szydłowo wchodzą następujące sołectwa: Coch, Dobrzyca, Dolaszewo, Gądek, Jaraczewo, Kłoda, Leżenica Kolonia, Kotuń, Krępsko, Leżenica, Nowa Łubianka, Nowa Zawada, Nowy Dwór, Pokrzywnica, Róża Wielka, Skrzatusz, Stara Łubianka, Szydłowo, Tarnowo, Zawada[5].

Ilustracja 3. Położenie Gminy Szydłowo na tle powiatu pilskiego[6]

Tabela 4. Stan ludności Gminy na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju[7]

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	37 907 704	37 766 327	37 636 508	37 489 087	37 332 510
WIELKOPOLSKIE	3 500 030	3 493 577	3 487 973	3 479 986	3 471 302
Powiat pilski	131 991	131 265	130 525	129 629	128 650
Szydłowo	9 418	9 580	9 748	9 885	9 929
Żelazków	9 619	9 638	9 614	9 580	9 558
Kramsk	11 544	11 598	11 639	11 616	11 639
Przygodzice	12 285	12 403	12 416	12 412	12 417

[5] „Raport o stanie Gminy Szydłowo", Szydłowo, 2026, str. 7
[6] Źródło: opracowanie własne
[7] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W populacji mieszkańców udział kobiet i mężczyzn jest taki sam. Wyraźnie widać, że liczba mieszkańców Gminy systematycznie się zwiększa. Powyższe zjawisko jest zgodne z trendem dla analizowanych gmin (choć w gminie Żelazków liczba ludności w ostatnich latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie), natomiast na poziomie kraju, regionu i powiatu obserwujemy zjawisko depopulacji.

Tabela 5 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju[8]

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	18,4	18,4	18,2	18,0	17,7	59,1	58,7	58,4	58,2	58,2	22,5	22,9	23,3	23,8	24,1
WIELKOPOLSKIE	19,6	19,6	19,4	19,1	18,8	59,4	59,0	58,8	58,7	58,7	21,0	21,4	21,8	22,2	22,6
Powiat pilski	18,7	18,5	18,3	17,9	17,3	58,8	58,4	58,1	57,9	58,0	22,5	23,1	23,6	24,2	24,7
Szydłowo	21,9	21,8	21,1	20,5	20,0	62,0	61,8	62,1	62,2	62,3	16,0	16,4	16,7	17,2	17,7
Żelazków	20,4	20,4	20,2	19,9	19,5	59,9	59,3	58,8	58,4	58,2	19,7	20,3	21,1	21,7	22,3
Kramsk	20,6	20,4	20,3	19,8	19,3	62,1	61,8	61,5	61,7	61,6	17,3	17,8	18,2	18,5	19,1
Przygodzice	20,8	21,1	21,0	20,9	20,5	59,8	59,3	59,1	58,8	58,6	19,3	19,5	19,9	20,3	20,9

Istotnym zjawiskiem demograficznym jest zmiana struktury ludności ze względu na wiek. Według danych na koniec 2025 roku 20 proc. mieszkańców Gminy Szydłowo stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym (jest to wysoki udział na tle Polski, województwa wielkopolskiego, powiatu pilskiego oraz niemal wszystkich analizowanych gmin wiejskich, zaś nieco niższy względem gminy Przygodzice), 62,3 proc. – osoby w wieku produkcyjnym (co jest najwyższym wynikiem spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych), natomiast 17,7 proc. – osoby w wieku poprodukcyjnym (stanowiący niższy udział względem kraju, regionu, powiatu oraz gmin: Żelazków, Kramsk i Przygodzice). W perspektywie ostatnich 5 lat widoczny jest utrzymujący się spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym w populacji oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Trend ten wskazuje na stopniowe „starzenie się" społeczności (zwiększania się liczby seniorów) Gminy. Również na poziomie ogólnopolskim, regionalnym i powiatowym można mówić

[8] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

o trwałej tendencji „starzenia się" społeczeństwa, która – według wszelkich dostępnych prognoz – ma charakter trwały i będzie kontynuowana w przyszłości.

Według informacji przedstawionych w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej", „...sytuacja wymaga dostosowywania infrastruktury do zwiększających się potrzeb osób starszych. (...) [Działający od 2019 roku Dziennym Domu Pomocy Dom Seniora] nie tylko dba o rozwój psychofizyczny podopiecznych, ale także o wsparcie psychiczne i zapobieganie samotności. Osoby w podeszłym wieku (...) nie tylko potrzebują wsparcia w zaspokojeniu potrzeb, ale także chcą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Dlatego tak ważne jest utrzymanie (...) Dziennego Domu Pomocy „Domu Seniora" w Róży Wielkiej. Dla seniora brak spotkań powoduje pogłębienie samotności i wykluczenia społecznego. Osoby starsze oczekują nie tylko wyspecjalizowanego wsparcia, ale szukają różnych form aktywizacji, które często są sposobem na walkę z samotnością. Na terenie Gminy Szydłowo dominuje problem z rozwinięciem usług opiekuńczych, aczkolwiek jest problem z zatrudnieniem takich osób, które by mogły świadczyć taką pomoc, wynika to z braku lokalnej komunikacji. Teren Gminy Szydłowo jest bardzo rozległy. Ważne jest również to, aby rozwinęły się specjalistyczne usługi opiekuńcze, są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. (...) Dotychczas nie znaleziono osób chętnych do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych..."[9].

2.2. Sytuacja mieszkaniowa i zasoby lokalowe

Według stanu na rok 2025 w Gminie Szydłowo mieszkaniowy zasób gminny stanowiło 34 lokale komunalne. Jak wynika z dokumentu „Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok", na koniec roku 2025 zarejestrowano 2 wnioski na mieszkanie komunalne z zasobów Gminy, natomiast 3 wnioski wpłynęły na mieszkanie socjalne[10] .

W uzupełnieniu powyższych informacji warto zaznaczyć, że w roku 2025 w Gminie Szydłowo dostępnych było 346 mieszkań na 1000 mieszkańców, a więc mniej, niż w całej Polsce, województwie wielkopolskim oraz powiecie pilskim, zaś więcej niż we wszystkich

[9] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 70
[10] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 11

gminach: Żelazków, Kramsk i Przygodzice. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie Szydłowo wynosi 36,2 m², co jest najwyższą wartością spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych ujętych w poniższej tabeli. Przeciętna liczba osób na jedną izbę w Gminie wynosi 0,6 i jest zbliżona do danych dla kraju, województwa oraz powiatu. Z kolei przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu w Gminie Szydłowo to 4,63, co jest wartością wyższą od danych zarejestrowanych w całym regionie, powiecie i jednocześnie niższa względem wszystkich analizowanych gmin wiejskich[11].

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe Gminy w 2025 r. na tle wybranych JST, powiatu, województwa i kraju[12]

Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	mieszkania na 1000 mieszkańców	przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	przeciętna liczba osób na 1 izbę
POLSKA	32,8	432,9	3,83	0,60
WIELKOPOLSKIE	33,4	406,7	4,05	0,61
Powiat pilski	29,0	390,2	3,91	0,65
Szydłowo	36,2	345,5	4,63	0,63
Żelazków	35,4	300,5	5,06	0,66
Kramsk	33,1	318,6	4,84	0,65
Przygodzice	34,5	306,9	5,05	0,65

2.3. Edukacja

W poniższych tabelach zamieszczamy listę placówek edukacyjnych funkcjonujących w Gminie Szydłowo, przygotowaną na podstawie Systemu Informacji Oświatowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Tabela 7. Zestawienie placówek edukacyjnych w Gminie Szydłowo[13]

LP.	RODZAJ PLACÓWKI	NAZWA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR BUDYNKU	STATUS
1	Branżowa szkoła I stopnia	BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna

[11] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[12] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[13] Źródło: System Informacji Oświatowej, Centrum Informatyczne Edukacji MEN, Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, https://rspo.gov.pl, data dostępu: 30.09.2026 r.

2	Branżowa szkoła II stopnia	BRANŻOWA SZKOŁA II STOPNIA W STAREJ ŁUBIANCE	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
3	Placówka Kształcenia Ustawicznego - bez szkół	CENTRUM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2	publiczna
4	Liceum ogólnokształcące	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
5	Liceum ogólnokształcące	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA DOROSŁYCH	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
6	Przedszkole	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE LITTLE PEOPLE	Szydłowo		62ZH	niepubliczna
7	Przedszkole	PRZEDSZKOLE W STAREJ ŁUBIANCE	Stara Łubianka	ul. Polna	8	publiczna
8	Przedszkole	PRZEDSZKOLE W SZYDŁOWIE	Szydłowo	ul. Szkolna	3	publiczna
9	Szkoła podstawowa	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. BOHATERÓW WYZWOLENIA ZIEMI WAŁECKIEJ W SKRZATUSZU	Skrzatusz	ul. Rafała Leszczyńskiego	1	publiczna
10	Szkoła podstawowa	SZKOŁA PODSTAWOWA W STAREJ ŁUBIANCE	Stara Łubianka	ul. Polna	8	publiczna
11	Szkoła podstawowa	SZKOŁA PODSTAWOWA W SZYDŁOWIE	Szydłowo	ul. Szkolna	5	publiczna
12	Szkoła policealna	SZKOŁA POLICEALNA	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
13	Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	SZKOŁA SPECJALNA PRZYSPOSABIAJĄCA DO PRACY	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
14	Technikum	TECHNIKUM	Stara Łubianka	ul. Kościuszkowców	2A	publiczna
15	Dom wczasów dziecięcych	WIELKOPOLSKIE SAMORZĄDOWE CENTRUM EDUKACJI I TERAPII DOM WCZASÓW DZIECIĘCYCH W STAREJ ŁUBIANCE	Stara Łubianka		2A	publiczna

Na terenie Gminy Szydłowo funkcjonuje 1 żłobek i 1 klub dziecięcy:

- Klub Dziecięcy w Szydłowie, Szydłowo, ul. Szkolna 3,

- Niepubliczny Żłobek Szydłowo „Little People”, Szydłowo 62ZH[14].

Tabela 8. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2026 roku (proc.)[15]

Jednostka administracyjna	język polski		matematyka		język angielski	
	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik	liczba zdających	średni wynik
WIELKOPOLSKIE	35812	62,62	35802	52,60	37181	70,26
Powiat pilski	1244	59,29	1243	48,27	1253	68,11
Szydłowo	72	61,79	72	51,49	72	71,24
Żelazków	85	64,07	85	57,79	84	67,99
Kramsk	109	52,29	109	41,02	109	64,30
Przygodzice	123	64,48	123	54,96	123	69,41

W roku szkolnym 2026 wyniki egzaminów końcowych uczniów szkół podstawowych na terenie Gminy Szydłowo z języka angielskiego były najwyższe na tle danych zanotowanych we wszystkich gminach wiejskich ujętych w analizie, powiecie pilskim oraz województwie wielkopolskim. Z kolei średnie wyniki egzaminów z matematyki oraz języka polskiego zaobserwowane w Gminie Szydłowo były niższe względem regionu oraz gmin: Żelazków i Przygodzice, zaś wyższe od danych dla gminy Kramsk oraz powiatu pilskiego Warto zauważyć, że spośród analizowanych jednostek terytorialnych najniższe rezultaty egzaminów ósmoklasisty odnotowano w gminie Kramsk (dotyczy to wszystkich trzech przedmiotów: języka polskiego, matematyki oraz języka angielskiego).

2.4. Ochrona zdrowia

Poniżej prezentujemy najważniejsze informacje z obszaru ochrony zdrowia. Zgodnie z informacjami zawartymi w Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, na terenie Gminy Szydłowo działalność prowadzą 2 placówki medyczne.

[14] Źródło: https://empatia.gov.pl/rejestr-zlobkow-i-klubow-dzieciecych, data dostępu: 06.10.2026 r.
[15] Źródło: https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/, data dostępu: 30.09.2026 r.

Tabela 9. Placówki medyczne prowadzące działalność na terenie Gminy Szydłowo[16]

LP.	NAZWA PLACÓWKI MEDYCZNEJ	ADRES PLACÓWKI MEDYCZNEJ
1	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Andrzej Stańczak	Jaraczewo 4
2	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej Jan Olszewski	Kościuszkowców 4, Stara Łubianka

Według Banku Danych Lokalnych GUS w roku 2025 w Gminie Szydłowo nie funkcjonowała żadna przychodnia POZ podległa samorządowi terytorialnemu.

Tabela 10. Liczba przychodni ogółem, praktyki lekarskie, przychodnie na 10 tys. ludności w roku 2025[17]

Jednostka terytorialna	przychodnie ogółem	praktyki lekarskie na wsi	przychodnie na 10 tys. ludności
POLSKA	25 119	766	7
WIELKOPOLSKIE	2 293	71	7
Powiat pilski	87	2	7
Szydłowo	1	1	1
Żelazków	1	0	1
Kramsk	2	1	2
Przygodzice	3	0	2

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że dostęp do usług z obszaru ochrony zdrowia w Gminie Szydłowo (mierzony liczbą przychodni w przeliczeniu na populację) jest zbliżony do średniej dla gminy Żelazków i jednocześnie najniższy na tle pozostałych jednostek terytorialnych ujętych w analizie.

W tym miejscu warto przytoczyć dane Delegatury Wielkopolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Pile, dotyczące opieki psychiatrycznej świadczonej dla mieszkańców Gminy Szydłowo:

- liczba dorosłych mieszkańców Gminy Szydłowo, leczonych w ramach umów „Opieka psychiatryczna" i „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP": 259 osób w 2023 r., 282 osoby w 2024 r., 272 osoby w 2025 r. – w tej grupie kobiety przeważają nad mężczyznami (udział kobiet w roku 2025 wyniósł 57 proc.),

[16] Źródło: https://rpwdl2.ezdrowie.gov.pl/wyszukiwarka, data dostępu: 02.10.2026 r.
[17] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

- liczba dorosłych mieszkańców gminy Szydłowo, leczonych psychiatrycznie w zakresach umów „Opieka psychiatryczna". „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP" w poradniach, oddziałach szpitalnych, oddziałach dziennych oraz będących pod opieką Zespołu Leczenia Środowiskowego: na oddziałach szpitalnych (głównie psychiatrycznym): 15 osób w 2023 r., 18 osób w 2024 r., 14 osób w 2025 r., natomiast w poradniach: 195 osób w 2023 r., 206 osób w 2024 r., 207 osób w 2025 r., ponadto 2 osoby w roku 2025 były pod opieką Zespołu Leczenia Środowiskowego,
- liczba dorosłych mieszkańców Gminy Szydłowo, objętych leczeniem uzależnień w zakresach umów „Opieka psychiatryczna", „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP" w poradniach, oddziałach szpitalnych: oddziały szpitalne: 21 osób w 2023 r., 17 osób w 2024 r., 18 osób w 2025 r., poradnie: 75 osób w 2023 r., 79 osób w 2024 r., 64 osoby w 2025 r.,
- liczba mieszkańców Gminy Szydłowo do 18. roku życia, leczonych w ramach umów „Opieka psychiatryczna", „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP": 52 osoby w 2023 r., 72 osoby w 2024 r., 72 osoby w 2025 r. – w tej grupie proporcje kobiet i mężczyzn są niemal równe,
- liczba mieszkańców Gminy Szydłowo do 18. roku życia, leczonych psychiatrycznie w zakresach umów „Opieka psychiatryczna", „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP": na oddziale psychiatrycznym): 4 osoby w 2023 r., 1 osoba w 2024 r., 2 osoby w 2025 r., natomiast w poradniach: 56 osób w 2023 r., 81 osób w 2024 r., 77 osób w 2025 r.,
- liczba mieszkańców Gminy Szydłowo do 18. roku życia, objętych leczeniem uzależnień w zakresach umów „Opieka psychiatryczna", „Leczenie uzależnień" oraz „Program pilotażowy CZP" w poradniach i izbie przyjęć szpitala: poradnie: 0 osób w 2023 r., 2 osoby w 2024 r., 1 osoba w 2025 r., izba przyjęć szpitala: 1 osoba w 2023 r., 0 osób w 2024 r., 1 osoba w 2025 r.

2.5. Życie kulturalne, sport i oferta spędzania czasu wolnego

Centrum Upowszechniania Kultury w Szydłowie (CUK) jest samorządową instytucją kultury odpowiedzialną za organizowanie i upowszechnianie działalności kulturalnej, artystycznej, sportowej i rekreacyjnej. Oferta CUK obejmuje koncerty i występy muzyczne („Ochman i Przyjaciele", koncerty chóru Di Ortica), konkursy i przeglądy („Witajcie w naszej bajce", „Wiatrak moimi oczami", Powiatowy Konkurs Poezji Śpiewanej), warsztaty artystyczne i rękodzielnicze (warsztaty tworzenia wieńców dożynkowych, warsztaty bibułkarskie), spotkania literackie oraz wydarzenia plenerowe, okolicznościowe i sportowe (Dożynki Gminne, „Powitanie Lata", Gminny Turniej Piłki Siatkowej). Instytucja prowadzi również zajęcia rozwijające zainteresowania mieszkańców (m.in. poprzez organizację zajęć plastycznych, tanecznych, wokalnych i muzycznych), wspiera amatorską twórczość i współpracuje ze szkołami, sołectwami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami przy przygotowywaniu lokalnych inicjatyw. Osobnym, ważnym obszarem działalności CUK jest prowadzenie wszystkich bibliotek gminnych – w Szydłowie, Róży Wielkiej i Starej Łubiance. Działalność bibliotek obejmuje edukację czytelniczą i spotkania z literaturą, między innymi akcję „Czytanie na polanie", lekcje biblioteczne „Jak działa biblioteka – od kulis" i „Moje pasje", a także czytanie dzieciom w przedszkolu[18].

Tabela 11. Wybrane wskaźniki dot. usług bibliotecznych w roku 2025[19]

Jednostka adm.	biblioteki publiczne na 10 tys. ludności	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
POLSKA	2,0	4 602	3 318,5	144	18,5
WIELKOPOLSKIE	1,8	5 324	3 279,9	130	22,1
Powiat pilski	2,0	4 948	3 400,1	132	24,1
Szydłowo	3,0	3 310	2 243,9	86	18,5
Żelazków	3,1	3 186	4 772,5	154	23,1
Kramsk	0,9	11 639	1 287,6	49	27,2
Przygodzice	4,8	2 070	4 451,5	159	24,0

[18] „Raport o stanie Gminy Szydłowo", Szydłowo, 2026, str. 242-253
[19] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Należy stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Szydłowo mają względnie wysoki dostęp do usług bibliotecznych – wyższy względem Polski, województwa wielkopolskiego, powiatu pilskiego i gminy Kramsk, zaś niższe od gminy Żelazków i gminy Przygodzice. Według Banku Danych Lokalnych GUS w latach 2021-2025 liczba czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców w Gminie Szydłowo systematycznie rosła – w 2021 roku wskaźnik wynosił 69 czytelników, a w 2025 roku analogiczny wskaźnik wynosił 86 osób. Jednocześnie liczba czytelników w Gminie Szydłowo w przeliczeniu na populację osiągnęła wartość niższą względem danych zaobserwowanych w kraju, regionie, powiecie oraz w gminach: Żelazków i Przygodzice. Najniższą wartość omawianego wskaźnika odnotowano w gminie Kramsk. Nieliczna grupa czytelników wśród mieszkańców Gminy Szydłowo przekłada się również na mniejszą liczbę wypożyczeń – wypożyczają oni średnio mniej książek na tle mieszkańców niemal wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 12. Wybrane wskaźniki dot. usług kulturalnych w roku 2025[20]

Jednostka administracyjna	liczba uczestników imprez na 1000 ludności	liczba osób na placówkę (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlicę)	centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności
POLSKA	989,5	9 540,64	1
WIELKOPOLSKIE	757	11 418,76	0,9
Powiat pilski	860,5	10 720,83	0,9
Szydłowo	391,3	9 929	1
Żelazków	432,1	9 558	1
Kramsk	394,8	11 639	0,9
Przygodzice	27,6	12 417	0,8

W analizie uwzględniono również wskaźniki dotyczące innych usług kulturalnych świadczonych przez lokalne podmioty. Dość niskie wyniki zanotowano w przypadku liczby uczestników imprez masowych. Są niższe od wartości analogicznych wskaźników dla kraju, regionu, powiat, jak również gmin: Żelazków oraz Kramsk i jednocześnie wyższe względem gminy Przygodzice. Na uwagę zasługują także dane dotyczące liczby obiektów kulturalnych

[20] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Gmina Szydłowo osiągnęła rezultaty zbliżone do danych zaobserwowanych w gminie Żelazków oraz w całej Polsce i tym samym najwyższą spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych. Co za tym idzie, w Gminie Szydłowo liczba osób przypadających na placówkę kulturalną jest niższa od wartości dla regionu, powiatu, gminy Kramsk oraz gminy Przygodzice, zaś wyższa od całej Polski i gminy Żelazków. Powyższe dane mogą świadczyć o relatywnie wysokim dostępie mieszkańców Gminy Szydłowo do usług kulturalnych, ale również mogą być rezultatem specyficznych rozwiązań organizacyjnych w sferze kultury, przyjętych na poziomie lokalnym.

Infrastrukturę sportową Gminy Szydłowo tworzą hale gimnastyczne w Szydłowie i Starej Łubiance, boisko sportowe w Szydłowie, boisko do piłki siatkowej w Dolaszewie oraz kompleks Orlik w Kotuniu. Orlik jest dostępny przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Osoby i drużyny zainteresowane rezerwacją mogą uzgodnić termin z Urzędem Gminy, a dostępność obiektu sprawdzić w kalendarzu rezerwacji. Wcześniejszego uzgodnienia z urzędem wymaga skorzystanie z szatni lub oświetlenia. Infrastrukturę rekreacyjną uzupełniają place zabaw w Szydłowie, Nowym Dworze, Skrzatuszu, Dobrzycy, Kotuniu, Pokrzywnicy, Róży Wielkiej i Krępsku.

Działania sportowe w Gminie obejmowały programy skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży. W 2024 roku uczniowie klas I–III Zespołu Szkół im. Janusza Korczaka w Szydłowie oraz Zespołu Szkół im. Władysława Stanisława Reymonta w Starej Łubiance uczestniczyli w programie „Mały Mistrz”. W ramach programu raz w tygodniu odbywały się zajęcia sportowe prowadzone przez nauczyciela wychowania fizycznego. W tym samym roku (2024) 12 uczniów Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Wyzwolenia Ziemi Wałeckiej w Skrzatuszu uczestniczyło w 18 godzinach zajęć sportowych z elementami gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej w ramach programu „Zmieniam postawę ciała aktywnie, kiedy do sportu podchodzę pozytywnie”. Z kolei w 2025 roku uczniowie tejże szkoły mogli korzystać z bezpłatnych zajęć programu „Aktywny AS!”, przeznaczonego dla dzieci nieuczestniczących regularnie w aktywnościach sportowych. Do programu „Aktywny Weekend”, obejmującego zajęcia sportowe organizowane w soboty i niedziele dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, zakwalifikowano Szkołę Podstawową im. Bohaterów Wyzwolenia

Ziemi Wałeckiej w Skrzatuszu. Na Orliku w Kotuniu realizowano program „Aktywny Orlik", który zakładał bezpłatne zajęcia prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę, w wymiarze do 100 godzin miesięcznie. Uzupełnieniem tych działań były spotkania z zawodnikami i trenerami. W 2023 roku uczniowie Zespołu Szkół im. Janusza Korczaka w Szydłowie ćwiczyli na ergometrach pod opieką mistrzyni olimpijskiej Natalii Madaj-Smolińskiej, a uczniowie Zespołu Szkół im. Władysława Stanisława Reymonta w Starej Łubiance uczestniczyli w pokazowym treningu siatkówki z Katarzyną Kubiak. Natomiast w 2024 roku uczniowie klas I–IV Zespołu Szkół im. Władysława Stanisława Reymonta w Starej Łubiance trenowali lekkoatletykę pod kierunkiem Agaty Trzaskalskiej[21].

2.6. Przedsiębiorczość i lokalny rynek pracy

Poniżej prezentujemy kluczowe informacje dotyczące sfery gospodarczej, a także kondycji lokalnego rynku pracy w Gminie Szydłowo. Warto zaznaczyć, że niektóre dane dotyczące drugiej z wymienionych kwestii są zbierane w ujęciu powiatowym.

Tabela 13. Wybrane wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców w roku 2025[22]

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
POLSKA	1 458	1 032
WIELKOPOLSKIE	1 529	1 113
Powiat pilski	1 182	910
Szydłowo	1 340	1 121
Żelazków	1 288	997
Kramsk	1 120	991
Przygodzice	1 267	1 057

Powyższe dane pokazują, że liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Szydłowo jest wysoka na tle danych zaobserwowanych w gminach: Żelazków, Kramsk oraz Przygodzice, a także względem powiatu pilskiego. Analogiczną

[21] Źródło: https://szydlowo.pl/sport-i-rekreacja.html, data dostępu: 06.10.2026 r.
[22] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

sytuację odnotowano również w odniesieniu do liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na populację

Tabela 14. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w proc.)[23]

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	5,8	5,2	5,1	5,1	5,7
WIELKOPOLSKIE	3,2	2,9	3,0	2,9	3,5
Powiat pilski	4,7	4,3	4,9	4,7	5,6
Powiat kaliski	3,2	3,3	3,1	3,5	4,1
Powiat koniński	9,9	8,6	8,4	8,5	9,6
Powiat ostrowski	2,8	3,0	3,0	2,9	3,8

Ponieważ informacje na temat stopy bezrobocia rejestrowanego zbierane są na poziomie powiatów, nie mamy możliwości zaprezentowania danych dla poszczególnych gmin (w tym dla Gminy Szydłowo). Powyżej zaprezentowane zostały dane dla powiatu pilskiego i trzech powiatów na tle parametrów regionalnych, jak również ogólnopolskich. Stopa bezrobocia dla powiatu pilskiego jest zbliżona do wartości ogólnopolskich i jednocześnie wyższa od danych zaobserwowanych w powiatach: kaliskim i ostrowskim, a także w województwie wielkopolskim. Należy zauważyć, że najwyższą wartość omawianego wskaźnika zanotowano w powiecie konińskim. Ponadto analizując powyższe dane, warto zwrócić uwagę na dynamikę zmian porównywanych wskaźników. Od roku 2022 obserwujemy pogorszenie sytuacji na rynku pracy w powiecie pilskim. Podobną tendencję można zaobserwować również w przypadku analizowanych powiatów.

Tabela 15. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych[24]

Jednostka terytorialna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	895 203	812 301	788 229	786 179	887 865
WIELKOPOLSKIE	49 850	46 289	46 531	46 625	56 059
Powiat pilski	2 372	2 196	2 459	2 333	2 786
Powiat kaliski	834	953	904	1 013	1 207
Powiat koniński	3 712	3 559	3 423	3 424	3 849
Powiat ostrowski	1 869	1 998	1 994	1 950	2 521

[23] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[24] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na koniec roku 2025 w powiecie pilskim zarejestrowanych było 2 786 osób bezrobotnych. W tej grupie było 1 427 kobiet i 1 359 mężczyzn. 720 osób nie przekroczyło 30. roku życia, zaś 780 osób miało co najmniej 50 lat, ponadto odnotowano 967 osób bez pracy dłużej niż rok, co stanowi ok. 35 proc. bezrobotnych ogółem[25].

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Pile na koniec sierpnia 2026 r. w powiecie pilskim zarejestrowanych było 2 752 bezrobotnych, w tym 1 470 kobiet (53 proc. ogółu), a także 431 osób z prawem do zasiłku (16 proc. zarejestrowanych bezrobotnych). W grupie zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie pilskim najczęściej występują: długotrwale bezrobotni – 1 082 osoby (39 proc.), osoby bez kwalifikacji zawodowych - 917 osób (33 proc.), osoby powyżej 50. roku – 801 osób (29 proc.), osoby do 30. roku życia – 629 osób (23 proc.) oraz osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko - 253 osoby (9 proc.)[26].

2.7. Bezpieczeństwo publiczne

Dane dotyczące poziomu bezpieczeństwa obejmują zarówno dane gromadzone przez instytucje statystyki publicznej, jak i wyniki zrealizowanych w Gminie Szydłowo badań społecznych.

Tabela 16. Przestępstwa ogółem oraz przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców[27]

jednostka terytorialna	ogółem					przestępstwa stwierdzone przez policję ogółem na 1000 mieszkańców				
	2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	820 846	862 432	792 014	772 682	782 484	21,61	22,80	21,01	20,57	20,92
WIELKOPOLSKIE	67 461	66 094	64 081	64 621	62 282	19,26	18,90	18,36	18,55	17,92
Powiat pilski	2 633	3 159	2 311	2 579	3 262	19,88	24,02	17,66	19,83	25,26

[25] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[26] Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pile, https://pila.praca.gov.pl/, data dostępu: 06.10.2026 r.
[27] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, Zgodnie z Decyzją nr 314 Komendanta Głównego Policja z dnia 7 października 2024 r. w sprawie powołania zespołu do opracowania propozycji zmiany grup aktów prawnych wykorzystywanych w Systemie Analitycznym oraz koncepcji przyporządkowania kwalifikacji prawnych w ramach organizacji Policji zostały utworzone nowe grupy kwalifikacji prawnych oraz nowe szczegóły Temida artykułów, które obowiązują od 01.01.2025 r.

W powyższej tabeli zamieszczone zostały dane obrazujące liczbę przestępstw w przeliczeniu na populację. Co istotne, tego rodzaju informacje są gromadzone przez instytucje statystyki publicznej z dokładnością do poziomu powiatu (z tego powodu prezentujemy dane dla powiatu pilskiego). Wyraźnie widać, że w kolejnych latach liczba stwierdzonych przestępstw na 1 000 mieszkańców w powiecie pilskim zmienia się w kolejnych latach, np. w roku 2022 i 2025 wskaźnik ten był wyraźnie wyższy w porównaniu do danych dla regionu i kraju, natomiast w latach 2021, 2023 i 2024 dane powiatowe, wojewódzkie i ogólnokrajowe były zbliżone. Warto dodać, że wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych był zdecydowanie wyższy w powiecie pilskim (84,0) na tle województwa wielkopolskiego (75,1) i całej Polski (72,2)[28].

W tym miejscu warto przywołać wyniki badania ilościowego z roku 2025, przeprowadzonego na próbie 206 mieszkańców i mieszkanek Gminy Szydłowo[29]. **16 proc. badanych (33 osoby) dostrzega na terenie Gminy miejsca o szczególnej koncentracji problemów społecznych**. Osoby, które odpowiedziały twierdząco na powyższe pytanie, wskazywały konkretne miejsca, w których zauważają kumulację negatywnych zjawisk. Informacje te były zbierane w pytaniu otwartym, stąd zróżnicowany poziom szczegółowości uzyskanych odpowiedzi. Jako miejsca koncentracji problemów społecznych wskazano:

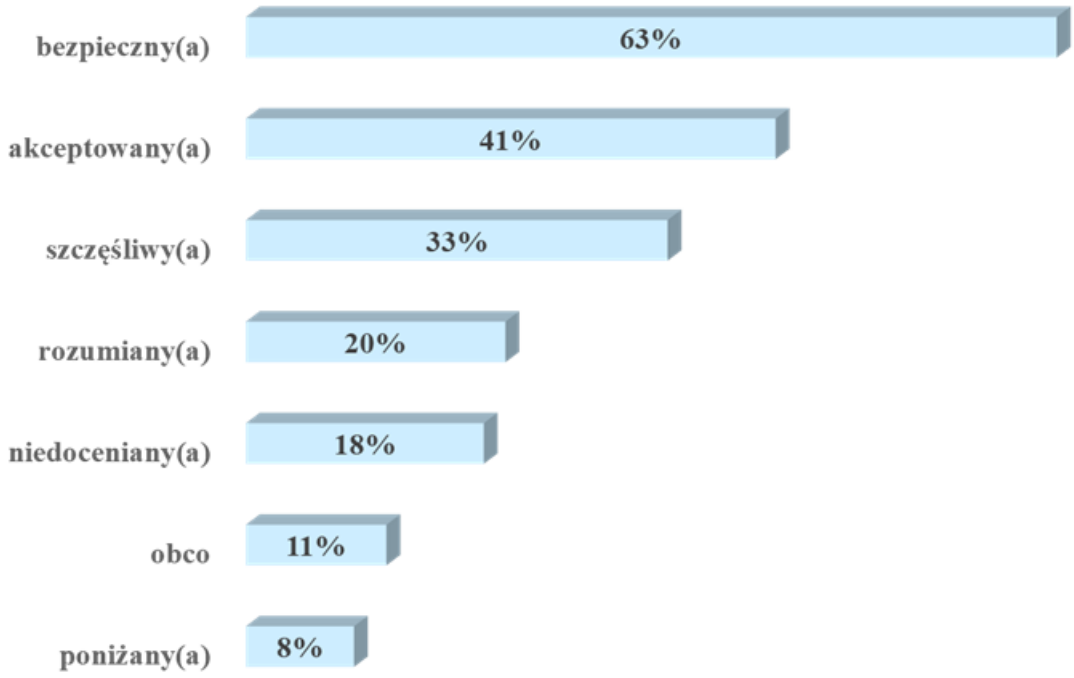
- boiska sportowe (ogólnie) – 5 odpowiedzi,
- Szydłowo, w tym okolice stawu – 4 odpowiedzi,
- Stara Łubianka, w tym boisko, park, tzw. „Grzybek” - 3 odpowiedzi,
- Gądek – 3 odpowiedzi,
- Nowy Dwór – 3 odpowiedzi,
- Furman – 3 odpowiedzi,
- przystanki autobusowe (ogólnie) – 3 odpowiedzi,
- okolice sklepów spożywczych – 2 odpowiedzi.

[28] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.
[29] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=206 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2025

Warto dodać, że – ogólnie rzecz biorąc – Gmina Szydłowo jest oceniana jako miejsce bezpieczne. Tego rodzaju przekonanie podziela ¾ badanych (155 osób), natomiast przeciwną opinię wyraża 5 proc. uczestników pomiaru (10 osób)[30].

W roku 2025 przeprowadzone zostało również badanie ilościowe na próbie 120 uczniów i uczennic szkół w Gminie Szydłowo, w ramach którego również został poruszony m.in. temat poczucia bezpieczeństwa.

Wykres 17. Czy w Twojej szkole czujesz się...[31]

63 proc. badanych uczniów i uczennic (75 osób) czuje się bezpiecznie w swoich szkołach – ten poziom poczucia bezpieczeństwa maleje wraz ze wzrostem wieku ankietowanych. Liczna grupa respondentów czuje się akceptowalna lub szczęśliwa. 8 proc. (10 osób) przyznaje się do bycia poniżanym w swojej szkole, 11 proc. (13 osób) wyraża poczucie obcości, a 18 proc. (22 osoby) czuje się niewystarczająco docenianymi.

[30] Tamże
[31] Źródło: badanie ilościowe, CAWI, N=120 uczniów z Gminy Szydłowo, 2025

Badani uczniowie i uczennice oceniali poziom poczucia bezpieczeństwa w swoich szkołach w skali pięciostopniowej[32]. 69 proc. (83 osoby) wyraża ocenę pozytywną, natomiast przeciwną opinię podziela 4 proc. ankietowanych (5 osób). Średnia w skali 1-5 wynosi 4,03, co jest równoznaczne z oceną umiarkowanie pozytywną. Im młodsi uczestnicy pomiaru, tym większy ich poziom poczucia bezpieczeństwa (w klasach piątych średnia wynosi 4,40, w klasach szóstych – 4,03, w klasach siódmych – 3,92, natomiast w klasach ósmych – 3,68).

2.8. Analiza problemów społecznych, pomoc społeczna i korzystanie ze wsparcia

Kolejny rozdział zawiera najważniejsze informacje na temat sfery pomocy społecznej i występowania problemów społecznych w Gminie Szydłowo. Najważniejszą jednostką w tym obszarze jest Centrum Usług Społecznych w Szydłowie (dalej: CUS), które w roku 2025 udzieliło pomocy i wsparcia 701 osobom. Od 2019 roku liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej w Gminie Szydłowo systematycznie malała, np. w roku 2019 było ich 176, zaś w 2024 roku - 144. W 2025 roku 360 rodzin skorzystało z pomocy społecznej (701 osób w rodzinach). W 2025 roku 50 osób skorzystały ze świadczeń niepieniężnych (liczba ww. świadczeń wyniosła 6 772), a 97 osób – ze świadczeń pieniężnych (704 świadczeń). Kwota świadczeń pieniężnych w roku 2025 wyniosła 594 290,19 zł (o 157 669,01 zł więcej niż w roku poprzednim)[33].

W ramach wsparcia udzielanego przez Centrum Usług Społecznych w Szydłowie realizowane są ustawowe świadczenia i usługi m.in. w postaci: pomocy finansowej, usługowej i rzeczowej dla osób potrzebujących, pracy socjalnej, zasiłków celowych, zasiłków okresowych, zasiłków stałych, wydawania posiłków dla dzieci w szkołach czy wypłacania dodatków mieszkaniowych i energetycznych. CUS organizuje również usługi opiekuńcze dla osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu. W roku 2025 z tej formy wsparcia skorzystało 12 mieszkańców Gminy Szydłowo (o 2 osoby więcej niż w roku 2024). Prowadzona jest asystentura rodziny (1 asystent w roku 2025, z którego wsparcia

[32] Tamże
[33] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 12-35

skorzystało 17 rodzin[34]). CUS obejmuje również wsparciem rodziny z dziećmi poprzez takie formy pomocy, jak np. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, których odbiorcami było w sumie 112 rodzin (o 158 rodzin mniej niż w roku poprzednim), a łączna kwota przeznaczona na tę formę pomocy wyniosła 387 609,67 zł[35] (w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o 34 433,19 zł[36]), a także świadczenia opiekuńcze w postaci: świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i specjalnych zasiłków opiekuńczych[37].

Ponadto Centrum Usług Społecznych w Szydłowie wspierało osoby starsze oraz opiekunów osób z niepełnosprawnościami, a także rozwój lokalnych usług społecznych, m.in. w ramach następujących programów i projektów:

- „Korpus Wsparcia Seniorów" – Moduł II, którego celem było zwiększenie bezpieczeństwa i wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób w wieku 60 lat i więcej dzięki opaskom bezpieczeństwa umożliwiającym wezwanie pomocy, wykrycie nagłej sytuacji (np. upadku) i kontakt z centrum monitoringu. Z programu skorzystało 30 osób. Całkowity koszt jego realizacji w 2025 r. wyniósł 9 900 zł.
- „Opieka wytchnieniowa" – edycja 2025, której celem było czasowe odciążenie członków rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie im zastępstwa w opiece. Wsparciem objęto 12 rodzin i zrealizowano 1 948 godzin usług. Na realizację programu pozyskano dofinansowanie w wysokości 97 510 zł.
- „Rozwój Wielkopolskiej Sieci Centrów Usług Społecznych" – projekt realizowany w latach 2023–2026, którego celem było zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz wsparcie 7 OPS w przekształcaniu się w CUS. Gmina Szydłowo, jako jedna z 7 gmin partnerskich, miała przeprowadzić diagnozę potrzeb mieszkańców i uruchomić 4 usługi społeczne. Całkowita wartość projektu wyniosła 18 749 999,98 zł.

[34] „Sprawozdanie z działalności Centrum Usług Społecznych w Szydłowie za 2025 r.", Szydłowo, 2026, str. 18
[35] „Sprawozdanie z działalności Centrum Usług Społecznych w Szydłowie za 2025 r.", Szydłowo, 2026, str. 27
[36] „Sprawozdanie z działalności Centrum Usług Społecznych w Szydłowie za 2024 r.", Szydłowo, 2025, str. 27
[37] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 27-45

- „Kompleksowe wsparcie osób starszych oraz z niepełnosprawnościami ZIT MOW Piły – Działania na rzecz aktywizacji seniorów w Gminie Szydłowo" – projekt realizowany w latach 2026–2027, którego celem jest poprawa dostępu do usług społecznych poprzez utworzenie Klubu Seniora dla osób powyżej 60. roku życia. Zaplanowano zrealizowanie zajęć psychologiczno-samorozwojowych, integracyjnych, kulturalno-oświatowych, zdrowotnych, sportowych, terenowe i edukacyjnych. Grupę docelową stanowi 50 osób, w tym 5 osób z niepełnosprawnościami; w Klubie ma powstać 30 nowych miejsc. Całkowity koszt projektu wynosi 294 999,13 zł[38].

Poniżej prezentujemy dane na temat korzystania z pomocy społecznej w szerszym kontekście, tj. w ujęciu porównawczym.

Tabela 18. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców[39]

jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	416	373	344	338	313
WIELKOPOLSKIE	387	350	333	326	303
Powiat pilski	498	448	424	431	394
Szydłowo	264	275	263	271	269
Żelazków	248	203	142	123	97
Kramsk	660	451	512	404	551
Przygodzice	305	260	204	274	223

Dane zamieszczone w powyższej tabeli obejmują zasięg korzystania z pomocy społecznej, a więc udział beneficjentów pomocy społecznej w populacji. Wyraźnie widać, że przedmiotowy wskaźnik dla Gminy Szydłowo w roku 2024 wyniósł 269, zatem był niższy od wartości dla gminy Kramsk, powiatu pilskiego, województwa wielkopolskiego oraz całej Polski, zaś wyższa od danych zanotowanych w gminach: Przygodzice i Żelazków. Zestawiając dane za lata 2020-2024, można dostrzec stabilizacje, odwrotny względem tendencji zauważonej w analizowanych jednostkach terytorialnych.

[38] „Sprawozdanie z działalności Centrum Usług Społecznych w Szydłowie za 2025 r.", Szydłowo, 2026, str. 38-44

[39] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 19. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej[40]

jednostka terytorialna	2020	2021	2022	2023	2024
POLSKA	762 536	704 117	656 746	639 737	609 122
WIELKOPOLSKIE	66 519	62 186	60 283	57 036	54 857
Powiat pilski	3 116	2 885	2 723	2 769	2 587
Szydłowo	133	140	156	161	155
Żelazków	105	91	73	60	48
Kramsk	302	235	254	223	282
Przygodzice	173	162	117	164	119

Dane prezentowane w powyższej tabeli zawierają rzeczywistą liczbę gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały z pomocy społecznej. Gospodarstwo domowe korzystające z pomocy społecznej to takie, które otrzymało pomoc pieniężną, rzeczową lub w formie usług zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w artykule 7. ww. ustawy, a w przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe. W roku 2024 w Gminie Szydłowo z różnego rodzaju wsparcia, świadczonego przez pomoc społeczną, skorzystało 155 gospodarstw domowych. Liczba ta systematycznie zwiększa się od kilku ostatnich lat.

W tym miejscu warto przywołać wyniki badania jakościowego z roku 2026[41]. Lokalny system polityki społecznej w Gminie Szydłowo tworzą instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty uczestniczące w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Istotną rolę w jego funkcjonowaniu pełni CUS, którego działalność służy poszerzaniu dostępności wsparcia oraz rozwijaniu lokalnej oferty.

Do najważniejszych mocnych stron lokalnego systemu polityki społecznej należy rozwój i dywersyfikacja oferty usług społecznych. Utworzenie CUS stworzyło możliwość korzystania z różnych form wsparcia, wykraczających poza tradycyjnie rozumianą pomoc społeczną. Respondenci pozytywnie oceniali dostępność usług terapeutycznych, psychologicznych, logopedycznych i rehabilitacyjnych, w tym świadczonych w miejscu zamieszkania. Istotnym atutem jest również możliwość korzystania z części usług na

[40] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS
[41] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2026

preferencyjnych warunkach finansowych. Kolejną mocną stroną jest rozwój oferty skierowanej do seniorów. Szczególnie pozytywnie oceniano funkcjonowanie klubów seniora, których działalność sprzyja podtrzymywaniu kontaktów społecznych, aktywizacji i przeciwdziałaniu osamotnieniu. Ważnym rozwiązaniem jest także organizacja dziennego wsparcia dla osób wymagających opieki, w tym zapewnienie transportu do placówki. Istotnym zasobem lokalnego systemu jest również kapitał społeczny oraz zaangażowanie przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych. W badaniu ujawnił się potencjał lokalnych liderów, podejmujących inicjatywy integracyjne, edukacyjne i pomocowe. Działalność organizacji społecznych uzupełnia ofertę instytucjonalną, tworząc możliwości realizacji przedsięwzięć odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców. W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej mocną stroną jest doświadczenie zawodowe specjalistów oraz istniejące relacje między przedstawicielami instytucji. Uczestnicy badania wskazywali na możliwość bezpośrednich konsultacji, wymiany doświadczeń i uzyskiwania wsparcia w sytuacjach wymagających interwencji. Szczególnie pozytywnie oceniano współpracę między szkołami a lokalnymi służbami społecznymi.

Jednocześnie sprawność współpracy pozostaje w pewnym stopniu uzależniona od osobistych kontaktów między pracownikami, a nie wyłącznie od utrwalonych procedur organizacyjnych. Badani zwracali uwagę na trudności w przekazywaniu informacji między instytucjami, wynikające między innymi z ograniczeń formalnoprawnych. Problem ten nabiera szczególnego znaczenia w sprawach przemocy domowej, kiedy skuteczność interwencji wymaga szybkiej wymiany informacji i koordynacji działań. Poważną słabością jest również niewystarczające zaangażowanie ochrony zdrowia w lokalny system polityki społecznej. Respondenci wskazywali na trudności we współpracy z personelem medycznym, szczególnie w przypadkach zaniedbywania dzieci oraz konieczności podejmowania interwencji wymagających udziału przedstawicieli różnych służb i instytucji. Kolejnym ograniczeniem są deficyty kadrowe i organizacyjne, utrudniające zapewnienie odpowiedniej dostępności interwencji poza standardowymi godzinami pracy. W szerszym wymiarze wyzwaniem dla lokalnego systemu jest nierównomierne docieranie z ofertą do mieszkańców poszczególnych miejscowości. Przedstawiciele organizacji społecznych

zwracali uwagę na niewystarczającą obecność instytucji w części środowisk lokalnych oraz ograniczony przepływ informacji o dostępnych usługach. Dodatkowe bariery stanowią trudności transportowe, niewystarczający wymiar niektórych świadczeń specjalistycznych oraz okresowa niedostępność określonych form wsparcia.

Wyniki badania wskazują, że Gmina Szydłowo dysponuje istotnymi zasobami instytucjonalnymi i społecznymi, które mogą stanowić podstawę dalszego rozwoju lokalnej polityki społecznej. Najważniejsze wyzwanie nie polega wyłącznie na poszerzaniu katalogu usług, lecz również na zwiększaniu spójności organizacyjnej i dostępności istniejącego wsparcia. W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej szczególnego znaczenia nabiera ograniczenie zależności skuteczności interwencji od indywidualnego zaangażowania pracowników oraz wzmocnienie trwałych mechanizmów współpracy międzyinstytucjonalnej. Pożądanym kierunkiem jest rozwijanie bardziej zintegrowanego modelu działania, łączącego profilaktykę, wczesne rozpoznawanie problemów, interwencję i długofalowe wsparcie rodzin.

2.8.1. Ranking problemów społecznych

W świetle danych Centrum Usług Społecznych w Szydłowie do najważniejszych powodów korzystania z pomocy społecznej w 2025 r. należały: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie oraz alkoholizm. Na kolejnych miejscach w hierarchii przyczyn korzystania z pomocy społecznej znalazły się: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, przemoc domowa i trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu w zakładzie karnym[42].

Tabela 20. Powody przyznania pomocy społecznej w 2025 r.[43]

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	58
UBÓSTWO	46
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	44
BEZROBOCIE	40

[42] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 23
[43] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 23

ALKOHOLIZM	13
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	12
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	9
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	8
BEZDOMNOŚĆ	5
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	5
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	2
PRZEMOC DOMOWA	2
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2
ZDARZENIE LOSOWE	2
NARKOMANIA	1

W świetle danych przedstawionych w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej", „...aktualnym problemem społecznym w gminie jest długotrwała choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niosące za sobą społeczne i ekonomiczne konsekwencje. Kwestia ta wymaga stałego doskonalenia form wsparcia umożliwiających usamodzielnienie i odzyskanie przez beneficjentów niezależności w środowisku zamieszkania oraz niezależności ekonomicznej. Do rekomendowanych kierunków na najbliższy czas można zaliczyć: realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028, realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szydłowo na lata 2018-2026; realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029, szersze stosowanie narzędzi aktywizacji (kontrakt socjalny, program wychodzenia z bezdomności, zatrudnienie w CIS, projekty systemowe i konkursowe), kontynuowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, wskazanych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym (CIS w Róży Wielkiej) - partnerstwo w prowadzeniu projektów socjalnych ukierunkowanych na wzrost aktywności społecznej i zawodowej a także pobudzenie motywacji do samodzielnego zaspakajania potrzeb

życiowych przez beneficjentów pomocy społecznej. Problem w aktywizowaniu osób bezrobotnych tkwi nie tylko w osobach pozostających bez pracy a szczególnie z powodu braku lokalnej komunikacji…”[44].

Wykres 21. Postrzegane problemy społeczne w Gminie Szydłowo[45]

W ocenie uczestników badania największym problemem społecznym Gminy Szydłowo jest trudna sytuacja mieszkaniowa, w tym m.in. brak mieszkań wspomaganych i treningowych. Ważnym wyzwaniem społecznym jest bieda i ubóstwo, a także zwiększanie się udziału seniorów w populacji. Do innych istotnych zjawisk społecznych ankietowani zaliczają: alkoholizm, bezrobocie i trudną sytuację na rynku pracy, a także niski poziom aktywności społecznej.

[44] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Szydłowo, 2026, str. 70
[45] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=206 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2025

W tym miejscu warto przytoczyć informacje z badania jakościowego, przeprowadzonego w roku 2026[46]. Przeprowadzone wywiady grupowe pozwalają zidentyfikować najważniejsze problemy społeczne występujące w Gminie Szydłowo, a także rozpoznać okoliczności sprzyjające ich powstawaniu i utrwalaniu. Zebrany materiał wskazuje, że obok tradycyjnie rozumianych problemów społecznych, takich jak przemoc domowa czy uzależnienia, istotnego znaczenia nabierają zjawiska związane z kondycją psychiczną mieszkańców, osłabieniem więzi społecznych, trudnościami w funkcjonowaniu rodzin oraz nierównomierną dostępnością usług. Problemy te nie występują w izolacji, lecz często współwystępują, wzajemnie się wzmacniając. Poniżej przedstawiono dziesięć najważniejszych obszarów problemowych wyodrębnionych na podstawie wypowiedzi uczestników badań. Ich kolejność ma charakter analityczny i nie stanowi rankingu skali poszczególnych zjawisk w ujęciu statystycznym.

- Przemoc domowa. Szczególne znaczenie przypisywano przemocy psychicznej, współwystępującej niekiedy z przemocą fizyczną, ekonomiczną oraz zaniedbaniami. Zwracano uwagę na występowanie przemocy w rodzinach o zróżnicowanym statusie społeczno-ekonomicznym. Do okoliczności utrudniających jej rozpoznawanie należą społeczne stereotypy, wstyd, obawa przed ujawnieniem problemu oraz ukrywanie rzeczywistej sytuacji rodzinnej. Respondenci podkreślali, że zmiany w liczbie ujawnianych przypadków nie muszą odzwierciedlać rzeczywistej dynamiki zjawiska.
- Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza i zaniedbywanie potrzeb dzieci. W wypowiedziach specjalistów powracał problem niewystarczającej obecności rodziców w życiu dzieci, ograniczenia komunikacji wewnątrzrodzinnej oraz trudności w rozpoznawaniu ich potrzeb emocjonalnych. Wśród uwarunkowań wymieniano nadmierne obciążenie pracą zawodową, presję ekonomiczną, niewystarczające kompetencje wychowawcze oraz zastępowanie bezpośrednich relacji korzystaniem z urządzeń elektronicznych.

[46] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2026

- Problemy zdrowia psychicznego. Badani wskazywali na trudności emocjonalne dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym zachowania autoagresywne oraz próby samobójcze. Wśród okoliczności sprzyjających pogorszeniu kondycji psychicznej wymieniano przewlekły stres, przeciążenie obowiązkami, osamotnienie i konflikty rodzinne. Dodatkowym problemem jest obawa przed ujawnianiem trudności oraz korzystaniem z profesjonalnej pomocy.
- Nadużywanie alkoholu i używanie innych substancji psychoaktywnych. Wskazywano na dostępność alkoholu, jego obecność w życiu społecznym oraz przypadki używania narkotyków. Problem ten pojawiał się również w kontekście zaniedbań opiekuńczych i przemocy domowej. Respondenci dostrzegali współwystępowanie tych zjawisk, choć nie oznacza to, że uzależnienia stanowią przyczynę zachowań przemocowych.
- Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc. Wątek ten obejmował agresję słowną, ośmieszanie, hejt oraz przenoszenie konfliktów rówieśniczych do internetu. Szczególne znaczenie ma zacieranie granicy między funkcjonowaniem młodzieży w przestrzeni szkolnej i cyfrowej. Konflikty mogą być kontynuowane poza bezpośrednią kontrolą dorosłych, a ich konsekwencje wpływać na relacje szkolne oraz dobrostan psychiczny młodych ludzi.
- Osamotnienie i osłabienie więzi międzyludzkich. Problem dotyczy różnych grup mieszkańców, choć przybiera odmienne formy. W przypadku seniorów wiąże się m.in. z oddaleniem członków rodziny i ograniczeniem codziennych kontaktów. W rodzinach z dziećmi wskazywano natomiast na deficyt wspólnie spędzanego czasu i pogorszenie jakości komunikacji. Osamotnienie nie musi zatem oznaczać samotnego zamieszkiwania.
- Niewystarczająca aktywność społeczna części mieszkańców. Przedstawiciele organizacji pozarządowych zwracali uwagę na ograniczone zainteresowanie części społeczności uczestnictwem w przedsięwzięciach lokalnych. Aktywność koncentruje się wokół określonych grup i liderów. Wśród potencjalnych uwarunkowań wskazywano brak motywacji, koncentrację na sprawach prywatnych oraz osłabienie poczucia współodpowiedzialności za społeczność lokalną.

- Bariery komunikacyjne i wykluczenie transportowe. Problem szczególnie wyraźnie pojawiał się w wypowiedziach seniorów i młodzieży. Ograniczona częstotliwość połączeń, ich niedostosowanie do potrzeb pozaszkolnych, sezonowość oraz koszty przejazdów utrudniają korzystanie z usług, uczestnictwo w kulturze i utrzymywanie kontaktów społecznych. Znaczenie tych barier zwiększa rozległość przestrzenna gminy.
- Niewystarczająca dostępność specjalistycznego wsparcia i usług opiekuńczych. Respondenci wskazywali na ograniczoną liczbę miejsc, wymiar godzinowy niektórych usług, listy oczekujących oraz trudności z zapewnieniem ciągłości wsparcia. Problem dotyczy m.in. terapii, pomocy psychologicznej, rehabilitacji oraz opieki nad osobami zależnymi. Szczególną uwagę zwracano również na przeciążenie opiekunów rodzinnych.
- Nierównomierny dostęp do informacji i oferty instytucjonalnej. Przedstawiciele środowisk społecznych sygnalizowali zróżnicowaną rozpoznawalność dostępnych usług w poszczególnych miejscowościach. Ograniczenia wiązano z niewystarczającym przepływem informacji, słabszą obecnością instytucji w niektórych środowiskach oraz trudnościami w docieraniu do potencjalnych odbiorców. W rezultacie samo istnienie usługi nie zawsze oznacza możliwość jej efektywnego wykorzystania.

Wyniki badań wskazują na potrzebę postrzegania problemów społecznych Gminy Szydłowo w sposób wielowymiarowy, wykraczający poza tradycyjne kategorie interwencji pomocowej. Szczególne znaczenie ma współwystępowanie trudności indywidualnych, rodzinnych i środowiskowych oraz ich wzajemne oddziaływanie. Z perspektywy przyszłych działań istotne będzie zatem nie tylko reagowanie na już ujawnione problemy, lecz również wzmacnianie czynników chroniących: relacji rodzinnych, więzi sąsiedzkich, dostępności profesjonalnego wsparcia oraz uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym. Jednocześnie zebrany materiał nie daje podstaw do określenia statystycznej skali

poszczególnych zjawisk ani do przyjęcia, że ich natężenie jest jednakowe we wszystkich częściach gminy.

Cennym uzupełnieniem powyższych informacji mogą być również informacje z badania jakościowego, przeprowadzonego w roku 2025[47]. Ważnym problemem strukturalnym, ograniczającym możliwości rozwoju i aktywności życiowej mieszkańców jest wykluczenie transportowe. Dotyczy to szczególnie **osób starszych, dzieci i osób z niepełnosprawnościami** oraz mieszkańców miejscowości oddalonych od głównych szlaków komunikacyjnych. Brak dostępu do transportu publicznego utrudnia dojazd do lekarza, szkoły, pracy, instytucji czy wydarzeń kulturalnych. Brak regularnych połączeń jest jednym z czynników **wykluczenia społecznego**, pogłębia uzależnienie od innych oraz ogranicza autonomię życiową.

Gmina Szydłowo boryka się z poważnym deficytem **lokali socjalnych,** a także **wspomaganych i treningowych**. Brakuje zarówno zasobu komunalnego, jak i budynków, które mogłyby zostać zaadaptowane na cele mieszkaniowe. Problem dotyka m.in. osób w sytuacjach kryzysowych (np. po klęskach żywiołowych), doznających przemocy domowej lub opuszczających instytucje o charakterze stacjonarnym, jak również osób z niepełnosprawnościami. Brak zabezpieczenia mieszkalnego utrudnia skuteczną pomoc społeczną oraz proces usamodzielniania się osób potrzebujących.

Pomimo poprawy sytuacji gospodarczej, **ubóstwo** nadal pozostaje jednym z ważnych problemów lokalnych. Obejmuje ono m.in. osoby bezrobotne, rodziny wielodzietne, samotnych rodziców oraz część seniorów. Ograniczony dostęp do rynku pracy, niskie wynagrodzenia i wysokie koszty utrzymania przyczyniają się do utrwalania marginalizacji. Ubóstwo jest zarówno przyczyną, jak i skutkiem innych problemów społecznych: uzależnień, przemocy, braku edukacji i chorób psychicznych.

Respondenci zwracają uwagę na **procesy demograficzne** w Gminie Szydłowo. Z jednej strony liczba mieszkańców sukcesywnie rośnie, co jest związane z napływem nowych osób, które nabywają nieruchomości i osiedlają się na terenie Gminy. Z drugiej - szczególnie w mniejszych miejscowościach obserwuje się **odpływ młodych osób** do

[47] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2025

większych aglomeracji, a jednocześnie wzrasta odsetek osób starszych w populacji. Proces ten tworzy wyzwania związane z systemem opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym koniecznością inwestycji w usługi senioralne (np. opieka domowa, dzienne domy pobytu), co będzie narastać w nadchodzących latach.

Choć w Gminie osiedla się wielu nowych mieszkańców, obserwuje się **brak integracji między „starymi" a „nowymi" mieszkańcami**. Cechą charakterystyczną niektórych osiedli czy miejscowości jest traktowanie miejsca zamieszkania jako „sypialni" i brak zaangażowania w życie lokalne. W niektórych miejscowościach struktura społeczna jest bardziej „tradycyjna" i zamknięta na nowych mieszkańców. Ten **deficyt integracji i wspólnotowości** skutkuje brakiem kapitału społecznego, utrudnia inicjatywy oddolne i sprzyja alienacji. Pożądane są zatem działania animacyjne, wspólnototwórcze i obywatelskie.

2.8.2. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Kluczowym dokumentem programowym w obszarze przemocy domowej jest „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Szydłowo na lata 2022-2026", przyjęty uchwałą Rady Gminy 25 listopada 2022 r. W roku 2024 r., w związku ze zmianami regulacji prawnych, nastąpiła zmiana nazewnictwa – „przemoc w rodzinie" zastąpiono „przemocą domową". Celem głównym „Programu" jest „ograniczenie skali występowania zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Szydłowo, poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia osobom doznającym przemocy oraz prowadzenie skutecznego oddziaływania na osoby ją stosujące"[48]. Powyższy cel główny jest w następujących obszarach:

- podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie zjawiska przemocy domowej oraz prowadzenie szerokiej działalności profilaktycznej,

[48] „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Szydłowo na lata 2022-2026", Szydłowo, 2022, str. 60

- zapewnienie ochrony i wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową, prowadzenie dostosowanego do potrzeb oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową,
- regularne podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania związane z przemocą domową oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

W Gminie Szydłowo funkcjonuje Gminny Zespół Interdyscyplinarny, działający przy Urzędzie Gminy. Obsługę organizacyjno-techniczną działalności Zespołu zapewnia Centrum Usług Społecznych w Szydłowie. W skład Zespołu wchodzą przedstawiciele instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Według informacji opublikowanych w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej", „w roku 2025 do Zespołu wpłynęło 9 Niebieskich Kart. Ponadto były prowadzone procedury z lat ubiegłych, łączna ilość prowadzonych procedur to 22. W 2025 r. odnotowano w ramach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w domowej z art. 12 a zapewnienie ochrony małoletniego dziecka poprzez umieszczenie go w pieczy zastępczej – 3 małoletnie dzieci, w dwóch interwencjach. Ponadto w ciągu roku odnotowano jedną interwencje, w której pomimo przesłanek nie doszło do zabezpieczenia dziecka z art. 12a z uwagi na brak obecności przedstawiciela służb medycznych. Zabezpieczenia dziecka ostatecznie dokonała Policja zgodnie ze swoimi procedurami. Brak przedstawiciela medycznego dostępnego podczas interwencji stanowi poważny problem z którym CUS w Szydłowie boryka się na co dzień, uniemożliwiając sprawną współprace i przeprowadzenie interwencji..."[49].

Do zadań Zespołu należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integracja i koordynacja działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,

[49] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025", Szydłowo, 2026, str. 70

- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- monitorowanie procedury Niebieskie Karty,
- przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a,
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia[50].

W 2025 roku w składu Zespół Interdyscyplinarnego wchodziło 14 osób. Odbyło się stacjonarnych 6 posiedzeń Zespołu i 9 hybrydowych. Powołanych zostało 9 grup diagnostyczno-pomocowych. „Osoby objęte procedurą Niebieska Karta zostały poinformowane o możliwości skorzystania z pomocy w formie pracy socjalnej, możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy. W 2025 r. skierowano 5 osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie na zajęcia w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, z tego 2 osoby ukończyły program. W 2025 r. nie skierowano nikogo na

[50] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Szydłowo, 2026, str. 70

zajęcia w ramach programu psychologiczno-terapeutycznego realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile. We współpracy z rodziną, grupy diagnostyczno-pomocowe podejmowały działania mające na celu pomoc i wsparcie rodziny oraz monitoruje jej dalsze funkcjonowanie....”[51].

W Gminie Szydłowo funkcjonuje również Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, w ramach którego świadczone są usługi psychologiczne, doradztwo prawne i praca socjalna. Działania Punktu są prowadzone w trzech lokalizacjach: w Jaraczewie, Róży Wielkiej oraz w Starej Łubiance. Ponadto osoby doświadczające zjawiska przemocy domowej mogą korzystać z profesjonalnej pomocy oferowanej przez CUS.

W tym miejscu warto przytoczyć wyniki badania ilościowego w Gminie Szydłowo, zrealizowanego w roku 2026[52]. W opinii ankietowanych mieszkańców przemoc domowa nie należy do najbardziej dotkliwych problemów społecznych Gminy Szydłowo, jednak respondenci zauważają następujące przejawy tego zjawiska:

- 21 proc. badanych uważa, że w ich środowisku wystepują zaniedbane dzieci (np. brudne, źle odżywione),
- 16 proc. zna osoby bite, szarpane, popychane przez współmałżonka lub partnera,
- 16 proc. deklaruje znajomość dzieci poniżanych, wyzywanych, wyśmiewanych lub szantażowanych przez swoich rodziców lub opiekunów,
- 14 proc. dostrzega dzieci bite, szarpane, popychane przez rodziców lub opiekunów w swoim środowisku,
- 12 proc. deklaruje znajomość ofiar przemocy ekonomicznej (odbierania pieniędzy, szantażowania pieniędzmi itp.),
- 6 proc. zna osoby starsze, niewłaściwie traktowane przez współdomowników,
- 3 proc. kojarzy osoby zmuszane przez współmałżonka lub partnera do nieakceptowanych zachowań seksualnych.

[51] „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Szydłowo, 2026, str. 70
[52] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=158 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2026

Uczestnicy badania dość silnie podzielają przekonania o potrzebie podejmowania interwencji w przypadku występowania przemocy domowej[53]. W ich ocenie interweniować powinna policja (81 proc.), każdy, kto dowie się o takich przypadkach (71 proc.), instytucje pomocy społecznej (67 proc.), znajomi lub przyjaciele (62 proc.), sąsiedzi (60 proc.), placówki oświatowe, jak szkoły lub przedszkola (59 proc.), inni członkowie rodziny (53 proc.), przedstawiciele organizacji społecznych (40 proc.), jak również przedstawiciele ochrony zdrowia (38 proc.).

Respondentom zaprezentowano zestaw stwierdzeń zawierających stereotypowe przekonania dotyczące zjawiska przemocy domowej. Ankietowani mogli zgodzić się lub nie zgodzić z ich treścią, wykorzystując skalę pięciostopniową (od „zdecydowanie się zgadzam" – 5 do „zdecydowanie się nie zgadzam" – 1).

Tabela 22. Podzielanie stereotypowych przekonań na temat przemocy domowej (dane w %)[54]

STWIERDZENIA	Nadużywanie alkoholu jest główną przyczyną przemocy domowej	Przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających problemów społecznych	Lepiej nie wtrącać się w sprawy związane z przemocą domową, bo potem można mieć kłopoty	Lepiej nie wtrącać się w sprawy związane z przemocą domową, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej	Przemoc domowa jest wyolbrzymianym zjawiskiem, gdyż w rzeczywistości występuje rzadko	Ofiary często są współodpowiedzialne za przemoc domowa	Są sytuacje, w których przemoc domowa jest usprawiedliwiona
Zdecydowanie się nie zgadzam (1)	16	47	57	62	66	79	88

[53] Tamże
[54] Tamże

Raczej się nie zgadzam (2)	7	12	22	19	9	10	5
Częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	29	19	12	9	9	2	0
Raczej się zgadzam (4)	17	12	3	2	2	3	2
Zdecydowanie się zgadzam (5)	26	3	0	2	0	0	2
NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	22	59	79	81	74	90	93
ZGADZAM SIĘ (4+5)	43	16	3	3	2	3	3
nie wiem, trudno powiedzieć	5	7	5	7	16	5	3
średnia w skali 1-5	**3,33**	**2,07**	**1,6**	**1,52**	**1,37**	**1,25**	**1,18**

Najczęściej podzielany jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest wiodącą przyczyną przemocy domowej – 43 proc. uczestników badania akceptuje tę fałszywą, stereotypową tezę. 16 proc. sądzi, że przemoc występuje głównie w rodzinach doświadczających negatywnych zjawisk społecznych. Z treścią pozostałych stwierdzeń zgadza się 2-3 proc. uczestników badania, natomiast odmienną opinię na ten temat wyraża 74-93 proc. ankietowanych. Warto zaznaczyć, że w najmniejszym stopniu akceptowane jest przekonanie, że są sytuacje, w których można usprawiedliwić przemoc domową.

Doznawanie przemocy domowej[55]:

- poniżanie, upokarzanie – 12 proc.,
- wyzwiska, używanie wulgaryzmów – 9 proc.,
- groźby, szantażowanie – 7 proc.,
- popychanie, szarpanie – 7 proc.,
- bicie – 5 proc.,
- ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy/konta/dóbr – 5 proc.,
- policzkowanie – 5 proc.,
- odbieranie pieniędzy, korzystanie pieniędzy/własności wbrew woli – 5 proc.,

[55] Tamże

- sprzedawanie wspólnej własności bez porozumienia – 5 proc.,
- zaciąganie pożyczek/kredytów bez porozumienia – 5 proc.,
- szantażowanie pieniędzmi – 3 proc.

Na pierwszych miejscach znalazły się zachowania, które można zaliczyć do przykładów przemocy psychicznej. Nieco mniej rozpowszechnione są natomiast różne przejawy przemocy fizycznej lub ekonomicznej. Istotnym elementem pomiaru jest również częstość występowania tych zachowań, która jest zróżnicowana, w zależności od konkretnego przejawu przemocy. Jeśli dana forma przemocy występuje, najczęściej przybiera formę incydentalnych, jednostkowych zachowań, chociaż odnotowano również przypadki, w których tego rodzaju sytuacje zachodziły wielokrotnie (np. 9 proc. badanych doświadczyło wyzwisk i wulgaryzmów ze strony współdomowników, w tym: 5 proc. – wiele razy, 2 proc. – kilka razy, 2 proc. – 1 lub 2 razy).

Stosowanie przemocy domowej[56]:

- wyzwiska, używanie wulgaryzmów – 12 proc.,
- popychanie, szarpanie – 9 proc.,
- poniżanie, upokarzanie – 7 proc.,
- groźby, szantażowanie – 5 proc.,
- bicie – 3 proc.,
- ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy/konta/dóbr – 3 proc.,
- policzkowanie – 3 proc.,
- odbieranie pieniędzy, korzystanie pieniędzy/własności wbrew woli – 2 proc.,
- sprzedawanie wspólnej własności bez porozumienia – 2 proc.,
- zaciąganie pożyczek/kredytów bez porozumienia – 2 proc.,
- szantażowanie pieniędzmi – 2 proc.

[56] Tamże

2-12 proc. badanych stosowało różne zachowania, zakwalifikowane jako przejawy różnych form przemocy domowej. Hierarchia występowania różnych rodzajów przemocy jest dość zbliżona, zarówno z perspektywy osób doznających, jak i stosujących przemoc. Wyraźnie widać, że respondenci przywołują najwięcej doświadczeń związanych ze stosowaniem przemocy psychicznej, następnie – podejmowaniem zachowań zaliczanych do przemocy fizycznej i – wreszcie – przejawami przemocy ekonomicznej. Biorąc pod uwagę częstość występowania analizowanych przejawów przemocy można stwierdzić, że jest ona zróżnicowana (np. 12 proc. badanych stosowało wyzwiska i wulgaryzmy wobec współdomowników, w tym: 3 proc. – wiele razy, 5 proc. – kilka razy, 4 proc. – 1 lub 2 razy).

24 proc. ocenia możliwości uzyskania pomocy przez osoby doznające przemocy domowej w Gminie Szydłowo jako wystarczające[57], natomiast 41 proc. uczestników pomiaru sądzi, że są one niewystarczające w relacji do potrzeb. Średnia w skali 1-5 wynosi 2,6, co należy interpretować jako ocenę ulokowaną pomiędzy umiarkowanie negatywną (2) a neutralną lub ambiwalentną (3) kategorią odpowiedzi. Na uwagę zasługuje również wysoki odsetek odpowiedzi neutralnych lub ambiwalentnych – 34 proc.

Zagadnienie związane z przemocą domową były również poruszane w badaniu jakościowym z roku 2026[58]. W ocenie uczestników badania posiadających doświadczenie zawodowe w przeciwdziałaniu przemocy domowej najbardziej rozpowszechnioną rozpoznawaną formą przemocy w Gminie Szydłowo jest przemoc psychiczna. W dalszej kolejności wskazywano przemoc fizyczną, natomiast przemoc ekonomiczna pojawia się w ujawnianych przypadkach rzadziej. Respondenci zwracali również uwagę na współwystępowanie różnych form przemocy, co utrudnia ich jednoznaczne rozgraniczenie. Przemoc psychiczna może towarzyszyć zachowaniom agresywnym, kontroli ekonomicznej czy zaniedbaniom opiekuńczym. Szczególnie trudna do rozpoznania pozostaje przemoc seksualna, której ujawnianie ograniczają wstyd, utrwalone przekonania dotyczące relacji małżeńskich oraz tabu związane z intymnością.

[57] Tamże
[58] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2026

Istotnym wątkiem jest zmiana społecznego postrzegania przemocy domowej. Badani specjaliści wskazywali, że współcześnie większą uwagę zwraca się na zachowania wcześniej tolerowane lub nieidentyfikowane jako przemoc. Dotyczy to zwłaszcza przemocy psychicznej oraz zachowań wobec dzieci. Nie oznacza to jednak, że rzeczywista skala tych zjawisk wzrosła. Zwiększenie liczby rozpoznawanych przypadków określonego rodzaju przemocy może wynikać ze wzrostu świadomości społecznej i zmiany sposobów kwalifikowania zachowań.

Wśród uwarunkowań przemocy domowej wymieniano przede wszystkim nieprawidłowe wzorce relacji rodzinnych, doświadczenia przemocy w dzieciństwie oraz trudności w regulowaniu emocji i rozwiązywaniu konfliktów. Szczególnie ważna jest wskazywana przez specjalistów możliwość międzypokoleniowego odtwarzania zachowań przemocowych. Osoby doświadczające przemocy w dzieciństwie mogą w dorosłym życiu powielać poznane wzorce funkcjonowania rodzinnego. Jest to jednak mechanizm ryzyka, a nie nieuchronna konsekwencja wcześniejszych doświadczeń.

W wypowiedziach pojawiały się również okoliczności związane z przemianami współczesnego życia rodzinnego. Wskazywano na przeciążenie obowiązkami zawodowymi, presję ekonomiczną, konieczność spłacania zobowiązań finansowych oraz ograniczenie czasu poświęcanego najbliższym. Zdaniem części rozmówców czynniki te sprzyjają narastaniu napięć i osłabieniu relacji wewnątrzrodzinnych. Nie należy jednak utożsamiać trudności materialnych czy stresu z bezpośrednimi przyczynami przemocy. Mogą one stanowić okoliczności towarzyszące lub nasilające istniejące konflikty.

Osobnym zagadnieniem jest współwystępowanie przemocy domowej z nadużywaniem alkoholu i używaniem innych substancji psychoaktywnych. Badani dostrzegali takie powiązania, wskazując między innymi na zaniedbywanie dzieci oraz konflikty związane z uzależnieniami. Jednocześnie podkreślano, że przemoc występuje również w rodzinach, w których tego rodzaju problemy nie są ujawniane.

Przemoc domowa nie jest przypisana do określonej kategorii społecznej. Przedstawiciele instytucji pomocowych zwracali uwagę, że występuje ona w środowiskach o zróżnicowanym statusie materialnym i społecznym. Nie wskazano również podstaw do

jednoznacznego różnicowania skali zjawiska między mieszkańcami osiedlającymi się w gminie od niedawna a osobami zamieszkującymi ją od wielu lat.

Ważnym problemem pozostaje niepełna rozpoznawalność przemocy. Część osób doświadczających przemocy nie zgłasza jej z obawy przed konsekwencjami interwencji, stygmatyzacją lub ujawnieniem sytuacji rodzinnej. Niektórzy mieszkańcy mogą również nie identyfikować określonych zachowań jako przemocowych. Oznacza to, że dane dotyczące ujawnionych przypadków nie odzwierciedlają całej skali zjawiska.

Z perspektywy lokalnej polityki społecznej kluczowe znaczenie ma nie tylko ograniczanie ujawnionych przypadków przemocy, lecz również zwiększanie zdolności mieszkańców i instytucji do jej wczesnego rozpoznawania. Szczególnym wyzwaniem pozostaje docieranie do osób, których sytuacja nie jest widoczna w statystykach instytucjonalnych. Wyniki badania przemawiają za łączeniem działań interwencyjnych z profilaktyką, edukacją społeczną, wsparciem kompetencji rodzicielskich oraz pomocą psychologiczną. Przemoc domowa powinna być zatem traktowana jako odrębny, ważny obszar interwencji, a jednocześnie analizowana w powiązaniu z szerszym kontekstem funkcjonowania rodzin i społeczności lokalnej.

2.8.3. Problematyka uzależnień

Ważnym dokumentem w obszarze uzależnień jest natomiast przyjęty 15 grudnia 2025 r. „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029". Głównym celem „Programu" jest „zwiększenie działań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom"[59]. Powyższy cel główny jest realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- kształtowanie w młodzieży postawy nonkonformistycznej i wyposażenie jej w informacje merytoryczne dotyczące alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,

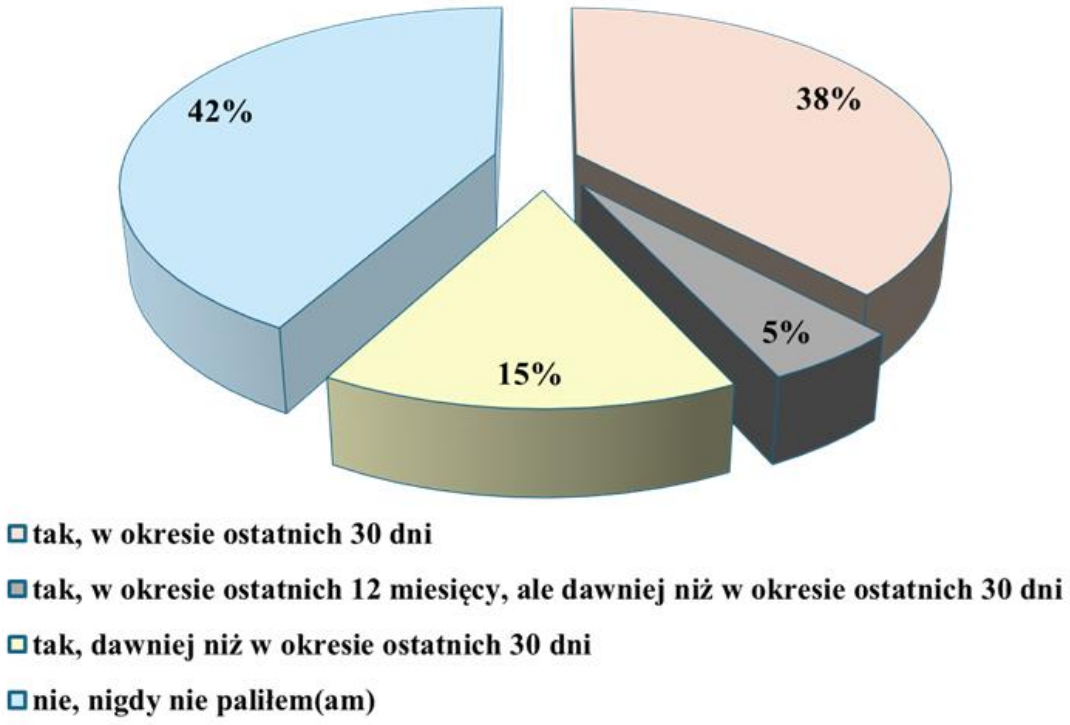
[59] „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029"", Szydłowo, 2025, str. 44

- praca z rodzicami i dziećmi, niektóre z groźnych przekonań związanych przede wszystkim ze spożywaniem alkoholu (zwłaszcza tendencja do sięgania po tę używkę w stanie smutku lub stresu) są szeroko reprezentowane przez rodziców i powielane przez młodzież,
- kształtowanie w młodzieży postawy nonkonformistycznej i wyposażenie jej w informacje merytoryczne dotyczące uzależnień behawioralnych , czym są jak sobie radzić,
- praca z rodzicami, w celu zwiększenia ich świadomości z zakresu uzależnień behawioralnych zarówno dzieci i młodzieży a także dorosłych,
- praca z rodzicami, aby zwiększyć ich wiedzę merytoryczną na temat wpływu alkoholu na rozwój psychofizyczny dziecka i wykluczyć okoliczności imprezy rodzinnej jako inicjacji alkoholowej nieletniej osoby,
- działania związane z profilaktyką uniwersalną by utrzymać pozytywną tendencję związaną z oceną skutków spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez młodzież szkolną,
- zwiększenie wiedzy merytorycznej wśród uczniów w temacie substancji furtkowych, takich jak na przykład leki uspokajające przyjmowane bez recepty i ich szkodliwości,
- współpraca z policją w celu ograniczenia zakłócania porządku publicznego przez mieszkańców Gminy będących pod wpływem substancji psychoaktywnych z uwagi na tendencję wzrostową w statystykach policji i zaniepokojenie tym faktem ankietowanych osób,
- zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy, co do miejsc, w które mogą się zgłosić w przypadku problemu związanego z substancjami psychoaktywnymi, także osoby współuzależnione,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art.131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów intergracji społecznej i klubów integracji społecznej.

W obszarze uzależnień ważną rolę odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która m.in. nadzoruje pracę Punktu Informacyjno–Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin a także rodzin z problemem przemocy (m.in. dyżury pracownika socjalnego, psychologa, prawnika), motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i osób współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w zakładach lecznictwa odwykowego, kierowanie do leczenia specjalistycznego, motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nie uzależnionych do zmiany szkodliwego wzoru picia, udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy, inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej.

W tym miejscu warto przedstawić wyniki badania ilościowego na próbie 206 mieszkańców Gminy Szydłowo z roku 2025.

Wykres 23. Palenie papierosów w Gminie Szydłowo[60]

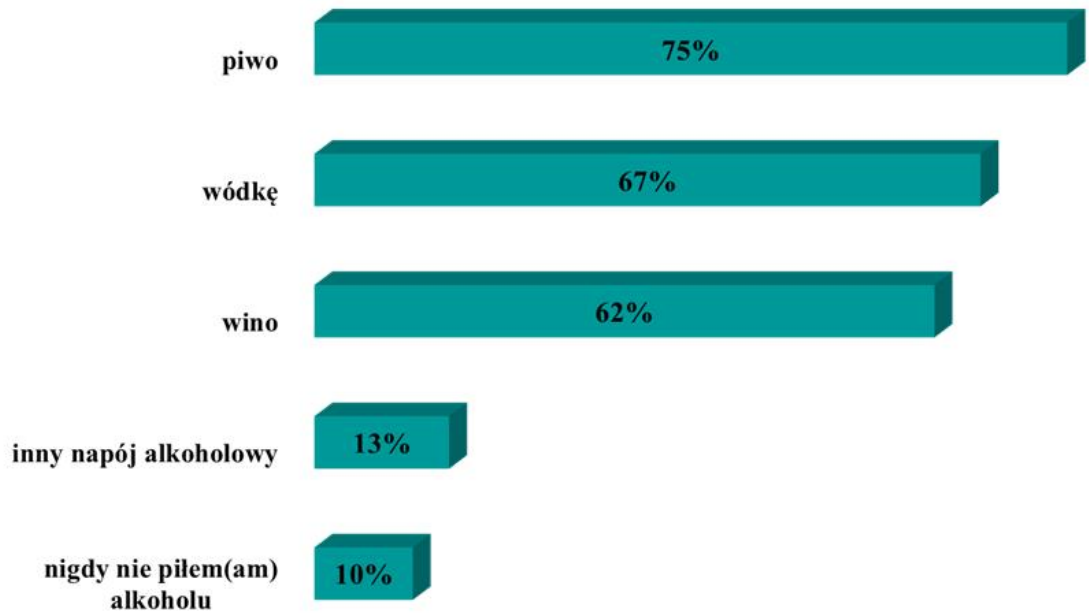
[60] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=206 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2025

Niemal 4 na 10 badanych mieszkańców Gminy Szydłowo (79 osób) paliło papierosy w okresie 30 dni od daty realizacji pomiaru, 43 proc. – w okresie ostatniego roku (89 osób), natomiast 58 proc. – kiedykolwiek (121 osób). Doświadczenie palenia papierosów najczęściej deklarują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (77 proc.), emeryci i renciści (81 proc.) oraz osoby pracujące dorywczo (96 proc.), a także ankietowani oceniający kondycję ekonomiczną swoich gospodarstw domowych jako średnią, przeciętną (68 proc.).

Osoby, które paliły papierosy w okresie ostatnich 30 dni, paliły 6-10 papierosów dziennie (47 proc.), 11-20 papierosów dziennie (26 proc.), 1-5 papierosów dziennie (14 proc.), więcej niż 20 papierosów dziennie (7 proc.) lub mniej niż 1 papierosa dziennie (6 proc.).

23 proc. badanych (48 osób) używało e-papierosów, w tym 11 proc. (23 osoby) w okresie ostatnich 30 dni, zaś 17 proc. (35 osób) – w okresie ostatniego roku od daty realizacji pomiaru.

Wykres 24. Picie alkoholu w Gminie Szydłowo[61]

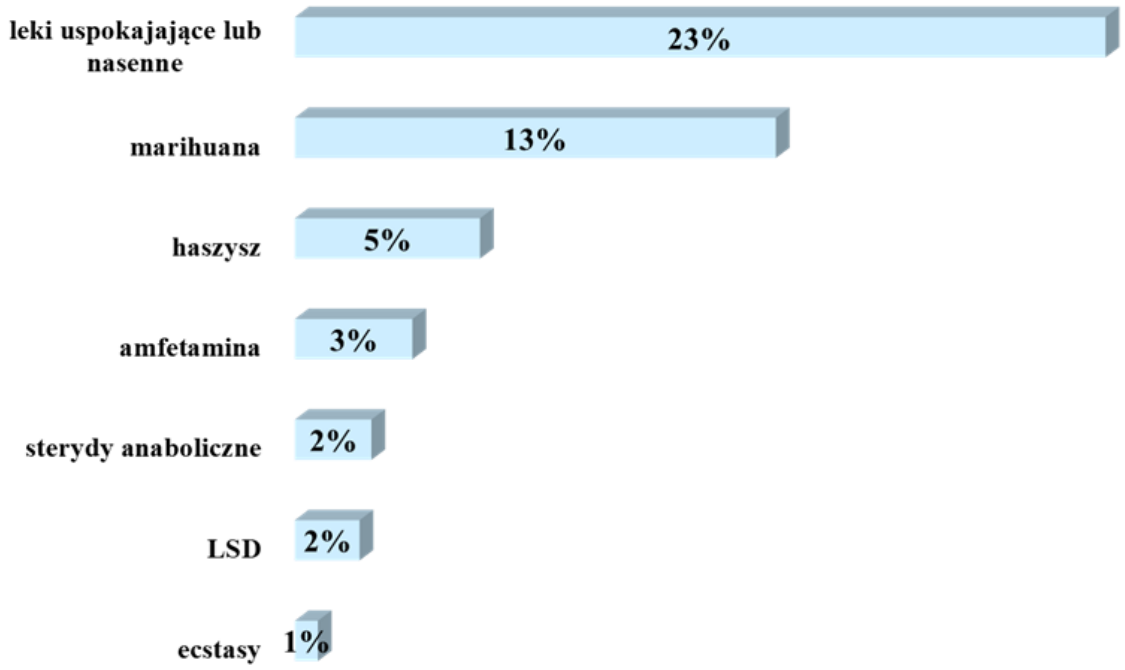

[61] Tamże

9 na 10 badanych mieszkańców Gminy Szydłowo (186 osób) przyznaje się do picia alkoholu. Najbardziej rozpowszechnionym rodzajem alkoholu jest piwo, następnie – wódka, dalej – wino, a następnie inne napoje alkoholowe. Odsetek pijących alkohol rośnie wraz z wiekiem ankietowanych, ponadto mężczyźni częściej piją piwo w porównaniu z kobietami, natomiast w przypadku wina proporcja jest odwrotna.

W świetle uzyskanych wyników **średni wiek inicjacji alkoholowej wynosi przeszło 17 lat**, natomiast najniższy deklarowany wiek, w którym uczestnicy po raz pierwszy wypili alkohol, to 14 lat. **Respondenci najczęściej pili alkohol w lokalu lub pubie (77 proc.), na świeżym powietrzu (77 proc.)**, jak również w domu lub mieszkaniu (71 proc.). **Alkohol spożywany jest przede wszystkim z e znajomymi lub przyjaciółmi (89 proc.), członkami najbliższej rodziny (74 proc.)**, natomiast znacznie rzadziej – z członkami dalszej rodziny (29 proc.) lub nieznajomymi, przygodnie poznanymi osobami (9 proc.). Dodajmy, że 4 proc. badanych przyznaje się do picia alkoholu w samotności.

Wykres 25. Używanie narkotyków w Gminie Szydłowo[62]

[62] Tamże

36 proc. ankietowanych (74 osoby) używało przynajmniej jednej substancji psychoaktywnej, wymienionej na powyższym wykresie. Najczęściej wymieniano w tym kontekście leki uspokajające lub nasenne, następnie marihuanę lub haszysz. Najniższe odsetki osób używających ww. substancji psychoaktywnych odnotowano wśród badanych w wieku 30-39 lat (20 proc.) oraz respondentów z wykształceniem wyższym (20 proc.).

Odpowiadając na pytanie o to, czy ewentualne zdobycie narkotyków byłoby dla nich łatwe, czy trudne, większość uczestników pomiaru udziela odpowiedzi „ucieczkowej" lub neutralnej/ambiwalentnej. 12 proc. (25 osób) uważa, że zdobycie takich substancji byłoby dla nich łatwe, a również liczna grupa podziela przeciwstawną opinię.

Tabela 26. Akceptacja stwierdzeń o używaniu substancji psychoaktywnych[63]

TREŚĆ STWIERDZENIA	Zdecydowanie się zgadzam (5)	Raczej się zgadzam (4)	Częściowo się zgadzam, częściowo się nie zgadzam (3)	Raczej się nie zgadzam (2)	Zdecydowanie się nie zgadzam (1)	ZGADZAM SIĘ (4+5)	NIE ZGADZAM SIĘ (1+2)	Średnia w skali 1-5
Pijany to odrażający widok	43%	32%	14%	8%	3%	75%	11%	4,03
Alkoholik, który przestał pić, zasługuje na wiele szacunku	36%	34%	22%	5%	3%	70%	8%	3,95
Gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem lub narkotykami, wiedział(a)bym, gdzie szukać pomocy	29%	47%	15%	7%	3%	76%	10%	3,92
Picie alkoholu lub używanie narkotyków jest jedną z głównych przyczyn, z powodu których ludzie robią to, czego nie powinni	27%	45%	22%	3%	2%	72%	5%	3,92
Kogoś, kto jest ciągle pijany lub ciągle używa narkotyków, powinno się karać	12%	35%	32%	15%	6%	48%	21%	3,34
Używanie marihuany lub haszyszu powinno być dozwolone	5%	7%	58%	5%	26%	12%	31%	2,61

[63] Tamże

W sprzyjających okolicznościach każdy młody człowiek może sięgnąć po narkotyk	6%	12%	39%	17%	26%	18%	43%	2,55
Wypicie z kimś to sposób na okazanie przyjaźni	2%	8%	19%	53%	18%	10%	71%	2,23
Uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne, zatem nie warto podejmować leczenia	3%	6%	26%	23%	42%	9%	65%	2,04
Używanie narkotyków to osobista sprawa człowieka, który to robi i nikt nie powinien się w to wtrącać	4%	3%	26%	25%	43%	7%	68%	1,99
Używanie heroiny powinno być dozwolone	1%	2%	8%	11%	78%	3%	89%	1,37

Respondentom zaprezentowano zestawienie różnych przekonań (w tym stereotypowych), dotyczących używania substancji psychoaktywnych. Badani w największym stopniu podzielają poglądy, że osoba pijana sprawia na nich odrażające wrażenie, a niepijący alkoholik zasługuje na wiele szacunku, ponadto zdecydowana większość deklaruje, że wiedzieliby, gdzie i u kogo szukać pomocy w sprawach związanych z uzależnieniami, a także zgadza się z przekonaniem, że używanie substancji psychoaktywnych prowadzi do podejmowania zachowań niepożądanych. Respondenci w niewielkim stopniu podzielają pogląd, że używanie narkotyków powinno być dozwolone (marihuany lub haszyszu – 12 proc. – 24 osoby, heroiny – 3 proc. – 7 osób). W małym stopniu akceptują oni stereotypowe przekonania, że:

- wypicie z kimś jest właściwym sposobem okazania przyjaźni - 10 proc. (20 osób) zgadza się z treścią stwierdzenia,
- uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne, zatem nie warto podejmować leczenia – 9 proc. (19 osób),
- używanie narkotyków to osobista sprawa człowieka, który to robi i nikt nie powinien się w to wtrącać – 7 proc. (13 osób).

W opinii badanych narkoman jest przede wszystkim człowiekiem chorym (66 proc. – 137 osób), nieszczęśliwym (36 proc. – 73 osoby), osobą, której nie powiodło się w życiu (31 proc. – 64 osoby), a także wywierającą negatywny wpływ na innych (30 proc. – 61 osób)[64].

Uczestnicy pomiaru uważają, że narkomanów należy przede wszystkim leczyć (83 proc. – 171 osób) oraz wspierać i otoczyć opieką (44 proc. – 92 osoby), natomiast w niewielkim stopniu podzielane są przekonania, że właściwą formą postępowania z narkomanami jest ich izolacja od społeczeństwa (14 proc. – 30 osób), karanie (7 proc. – 15 osób) lub pozostawienie ich samym sobie (2 proc. – 5 osób)[65].

W ocenie ankietowanych zapobieganiem uzależnieniom wśród młodzieży powinni zająć się przede wszystkim rodzice (62 proc. – 128 osób), ale również placówki oświatowe (49 proc. – 102 osoby), policja (37 proc. – 77 osób), wszyscy (35 proc. – 71 osób), organizacje społeczne (26 proc. – 53 osoby), instytucje ochrony zdrowia (25 proc. – 52 osoby), kościół (18 proc. – 37 osób) lub Centrum Usług Społecznych w Szydłowie (15 proc. – 32 osoby)[66].

Kwestie związane z zjawiskiem uzależnień były poruszane również w badaniu jakościowym z roku 2025, zrealizowanym metodą Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (FGI)[67]. Problematyka uzależnień w Gminie Szydłowo jawi się jako jeden z najbardziej wyrazistych i wielowymiarowych obszarów zagrożeń społecznych, poddanych wyraźnej artykulacji przez wszystkich uczestników Zogniskowanych Wywiadów Grupowych. Zjawiska takie jak alkoholizm, zażywanie narkotyków i dopalaczy, palenie papierosów, a także nowoczesne formy uzależnień behawioralnych (szczególnie związanych z mediami elektronicznymi) są obecne zarówno w środowisku młodzieży, jak i wśród dorosłych. Ich społeczny charakter, wpływ na relacje rodzinne, wychowanie, funkcjonowanie edukacyjne i zdrowotne oraz kondycję emocjonalną jednostek sprawiają, że wymagają one pogłębionej analizy i zdecydowanej reakcji instytucjonalnej.

[64] Tamże
[65] Tamże
[66] Tamże
[67] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2025

Najczęściej podnoszonym problemem uzależnień w Gminie Szydłowo był alkoholizm. Wskazywany był nie tylko jako problem zdrowotny i indywidualny, lecz przede wszystkim jako pewna norma społeczna, zjawisko silnie zakorzenione kulturowo. W wielu wypowiedziach respondentów pojawia się obraz publicznego, niemal ostentacyjnego spożywania alkoholu, szczególnie wokół sklepów spożywczych, przystanków oraz w innych przestrzeniach publicznych. Alkohol nie funkcjonuje jako temat tabu, lecz przeciwnie – jako zjawisko akceptowane, a nawet społecznie usankcjonowane. Szczególnie niepokojące są wypowiedzi wskazujące na spożywanie alkoholu w obecności dzieci i młodzieży, co skutkuje tworzeniem niepożądanych wzorców społecznych.

Drugą wyraźnie artykułowaną kategorią zagrożeń są narkotyki i dopalacze. Ich obecność diagnozowana jest przede wszystkim przez przedstawicieli instytucji oraz nauczycieli. Zwracają oni uwagę na coraz częstsze sygnały obecności substancji psychoaktywnych w środowisku młodzieżowym, choć jednocześnie zauważają, że zjawisko to ma charakter bardziej ukryty niż alkohol, a jego rzeczywisty zasięg jest trudny do precyzyjnego oszacowania („oficjalnie to jest jedna osoba", „szara strefa"). Respondenci wskazują, że zażywanie narkotyków nie odbywa się w przestrzeni publicznej, lecz w miejscach prywatnych – domach, mieszkaniach, na prywatnych imprezach.

Choć temat palenia papierosów nie był dominującym wątkiem wypowiedzi badanych, to wśród młodzieży został zasygnalizowany jako element codzienności. Młodzi respondenci opisują palenie jako normę środowiskową, praktykowaną często już od szkoły podstawowej. Obserwowana jest również obojętność części dorosłych wobec tego zjawiska. Palenie tytoniu funkcjonuje jako atrybut dorosłości, symbol oporu wobec reguł szkolnych lub sposób radzenia sobie z napięciem psychicznym. Nauczyciele zgłaszają trudności w egzekwowaniu zakazów, a także niewystarczające wsparcie systemowe dla działań profilaktycznych. W ostatnich latach coraz bardziej rozpowszechnione jest używanie e-papierosów.

Nowym, ale coraz bardziej rozpowszechnionym zjawiskiem są uzależnienia behawioralne, szczególnie od smartfonów, komputerów, internetu i mediów społecznościowych. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży. Respondenci

podkreślają, że młodzi ludzie często funkcjonują w oderwaniu od rzeczywistości społecznej, mają trudności z budowaniem relacji, a media cyfrowe stanowią często główny kanał komunikacji i źródło tożsamości. Towarzyszy temu spadek empatii, wzrost alienacji, a niekiedy symptomy zaburzeń emocjonalnych. Badani zauważają, że wspomniany obszar nie jest wystarczająco przebadany na terenie Gminy, zatem występują tu istotne luki wiedzowe.

W roku 2025 przeprowadzone zostało również badanie opinii uczniów i uczennic szkół z Gminy Szydłowo.

Tabela 27. Rozpowszechnienie zachowań niepożądanych wśród rówieśników[68]

RODZAJ ZACHOWANIA	wiele osób	tylko kilka osób	w ogóle nie znam takich osób	nie wiem, trudno powiedzieć
używanie wulgaryzmów	33%	40%	15%	13%
używanie przemocy wobec rówieśników	6%	26%	44%	24%
wagarowanie	3%	14%	60%	23%
palenie papierosów	3%	13%	65%	19%
picie alkoholu	2%	7%	70%	22%
zażywanie dopalaczy	2%	3%	73%	23%
zażywanie narkotyków	0%	1%	78%	21%

Spośród różnych zachowań niepożądanych wymienionych w powyższej tabeli najbardziej rozpowszechnione jest używanie wulgaryzmów, dalej - przemoc rówieśnicza, a następnie – opuszczanie zajęć szkolnych. Jeśli chodzi o używanie substancji psychoaktywnych, młodzi respondenci najczęściej dostrzegają wśród swoich rówieśników palenie papierosów, a nieco rzadziej picie alkoholu oraz zażywanie tzw. dopalaczy. W opinii badanych uczniów i uczennic do rzadkości należy natomiast używanie narkotyków.

[68] Źródło: badanie ilościowe, CAWI, N=120 uczniów i uczennic szkół z Gminy Szydłowo, 2025

Tabela 28. Deklarowane używanie alkoholu i nikotyny[69]

RODZAJ SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNEJ	tak, w okresie ostatnich 30 dni	tak, dawniej niż w okresie ostatnich 30 dni	nie, nigdy
picie piwa	0%	7%	93%
używanie e-papierosów (papierosów elektronicznych)	1%	4%	95%
palenie papierosów	1%	3%	97%
picie wina	1%	2%	98%
picie innych napojów alkoholowych	0%	3%	98%
używanie saszetek nikotynowych, snusów itp.	0%	0%	100%
picie wódki	0%	0%	100%

7 proc. ankietowanych deklaruje, że przynajmniej jednokrotnie spróbowało piwa (8 osób), 5 proc. używało e-papierosów (6 osób), 4 proc. paliło papierosy (4 osoby), natomiast 3 proc. przyznaje się do picia wina lub innych napojów alkoholowych (po 3 osoby). Nikt nie zadeklarował używania saszetek nikotynowych, a także picia alkoholu wysokoprocentowego. Deklarowane używanie powyższych substancji psychoaktywnych rośnie wraz z wiekiem badanych uczniów i uczennic, co jest obserwacją socjologicznie banalną.

Z kolei średni wiek inicjacji alkoholowej wynosi 10 lat i 9 miesięcy. Jeśli młodzi uczestnicy badania spożywali alkohol, to najczęściej w domu lub mieszkaniu, natomiast w pojedynczych przypadkach na świeżym powietrzu lub na terenie szkoły (tego rodzaju odpowiedzi udzieliła jedna osoba). Alkohol najczęściej spożywany był w obecności bliższych lub dalszych członków rodziny, co potwierdza tezę o wysokim stopniu przyzwolenia na używanie tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Znacznie rzadziej deklarowano natomiast spożywanie alkoholu w towarzystwie rówieśników lub w samotności (1 osoba).

[69] Tamże

Tabela 29. Deklarowane używanie narkotyków[70]

RODZAJ SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNEJ	tak, w okresie ostatnich 30 dni	tak, dawniej niż w okresie ostatnich 30 dni	nie, nigdy
leki przeciwbólowe stosowane „na własną rękę”	5%	5%	90%
leki uspokajające lub nasenne	0%	6%	94%
substancje wziewne (np. kleje, farby, rozpuszczalniki itp.)	2%	1%	97%
kokaina	2%	0%	98%
marihuana	1%	1%	98%
haszysz	1%	1%	98%
dopalacze	1%	1%	98%
LSD	1%	0%	99%
amfetamina	0%	1%	99%
metamfetamina	1%	0%	99%
grzyby halucynogenne	0%	1%	99%
heroina	0%	1%	99%
GHB (pigułka gwałtu)	1%	0%	99%
sterydy anaboliczne	0%	1%	99%
ecstasy	0%	0%	100%
crack	0%	0%	100%

W świetle uzyskanych wyników pomiaru młodzi respondenci najczęściej sięgają po leki przeciwbólowe, uspokajające lub nasenne. Pozostałe substancje wskazywano w pojedynczych przypadkach, co jest typowym zjawiskiem w tego rodzaju pomiarach, obejmujących tak drażliwe kwestie, jak np. używanie narkotyków. Wyraźnie widać, że

[70] Tamże

zjawisko to nie jest rozpowszechnione w miejscowych szkołach podstawowych, chociaż - z drugiej strony – jest ono trudne do precyzyjnego oszacowania.

82 proc. ankietowanych uczniów i uczennic (98 osób) uważa, że ewentualne zdobycie narkotyków byłoby dla nich trudnym zadaniem, zaś przeciwną opinię wyraża 8 proc. (10 osób) respondentów.

Uczestnicy pomiaru odpowiadali również na serię pytań dotyczących różnych postaw związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. W tym kontekście uzyskane zostały następujące rezultaty:

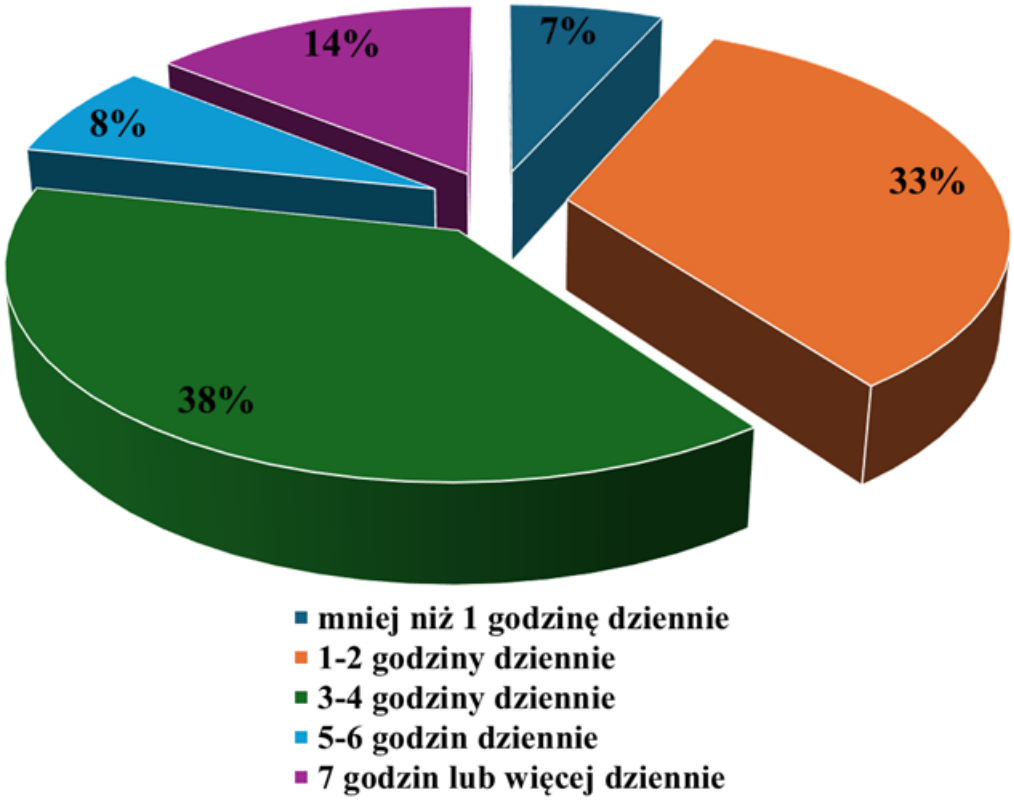
- „Gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem lub narkotykami, wiedział(a)bym, gdzie szukać pomocy": zgadzam się – 67 proc. (80 osób), nie zgadzam się – 14 proc. (17 osób), średnia w skali 1-5 E=3,79,
- „Picie alkoholu lub używanie narkotyków jest jedną z głównych przyczyn, z powodu których ludzie robią to, czego nie powinni": zgadzam się – 62 proc. (74 osoby), nie zgadzam się – 18 proc. (22 osoby), średnia w skali 1-5 E=3,66,
- „Alkoholik, który przestał pić, zasługuje na wiele szacunku": zgadzam się – 55 proc. (66 osób), nie zgadzam się – 20 proc. (24 osoby), średnia w skali 1-5 E=3,52,
- „Pijany, to odrażający widok": zgadzam się – 56 proc. (67 osób), nie zgadzam się – 24 proc. (29 osób), średnia w skali 1-5 E=3,51,
- „Kogoś, kto jest ciągle pijany lub ciągle używa narkotyków, powinno się karać": zgadzam się – 50 proc. (59 osób), nie zgadzam się – 20 proc. (24 osoby), średnia w skali 1-5 E=3,42,
- „Używanie narkotyków to osobista sprawa człowieka, który to robi i nikt nie powinien się w to wtrącać": zgadzam się – 8 proc. (10 osób), nie zgadzam się – 67 proc. (80 osób), średnia w skali 1-5 E=1,95,
- „W sprzyjających okolicznościach każdy młody człowiek może sięgnąć po narkotyk": zgadzam się – 12 proc. (14 osób), nie zgadzam się – 74 proc. (88 osób), średnia w skali 1-5 E=1,77,

- „Wypicie z kimś to sposób na okazanie przyjaźni”: zgadzam się – 7 proc. (8 osób), nie zgadzam się – 78 proc. (93 osoby), średnia w skali 1-5 E=1,71,
- „W moim otoczeniu używanie alkoholu jest uznawane za coś normalnego”: zgadzam się – 7 proc. (8 osób), nie zgadzam się – 77 proc. (92 osoby), średnia w skali 1-5 E=1,68,
- „Uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne, zatem nie warto podejmować leczenia”: zgadzam się – 8 proc. (9 osób), nie zgadzam się – 79 proc. (94 osoby), średnia w skali 1-5 E=1,64,
- „Używanie marihuany lub haszyszu powinno być dozwolone”: zgadzam się – 2 proc. (2 osoby), nie zgadzam się – 91 proc. (108 osób), średnia w skali 1-5 E=1,29,
- „Używanie heroiny powinno być dozwolone”: zgadzam się – 2 proc. (2 osoby), nie zgadzam się – 92 proc. (110 osób), średnia w skali 1-5 E=1,28.

Młodzi respondenci postrzegają narkomanów przede wszystkim jako ludzi chorych (67 proc. – 80 osób), nieszczęśliwych (55 proc. – 66 osób), osoby, którym nie powiodło się w życiu (51 proc. – 61 osób), jak również jako osoby wywierające zły wpływ na innych (51 proc. – 61 osób). Co za tym idzie, narkomanów należy – zdaniem badanych – leczyć (83 proc. – 99 osób) oraz otoczyć wsparciem i opieką (51 proc. – 61 osób), natomiast znacznie rzadziej wyrażano przekonanie, że właściwym sposobem postępowania z takimi osobami jest ich karanie (21 proc. – 25 osób) lub izolowanie od społeczeństwa (18 proc. – 22 osoby).

85 proc. ankietowanych uczniów lub uczennic (102 osoby) uważa, że wiedziałoby, gdzie szukać pomocy w sprawach związanych z uzależnieniami, przeciwną opinię podziela 15 proc. respondentów (18 osób).

Wykres 30. Ile godzin dziennie korzystasz z internetu poza zajęciami szkolnymi (np. w telefonie, komputerze)?[71]

40 proc. ankietowanych uczniów i uczennic (48 osób) korzysta z internetu (poza zajęciami szkolnymi) nie dłużej niż przez 2 godziny dziennie, 44 proc. badanych (55 osób) deklaruje korzystanie od 3 do 6 godzin, natomiast 14 proc. (17 osób) używa internetu co najmniej przez 7 godzin na dzień.

44 proc. (52 osoby) często lub bardzo sprawdza swój telefon bez wyraźnego powodu (z przyzwyczajenia), zaś 28 proc. (33 osoby) często lub bardzo często spędza więcej czasu w internecie niż zaplanowało. 6 proc. (7 osób) przyznaje, że często lub bardzo często miewa trudności z odłożeniem telefonu, gdy ktoś z nimi rozmawia. 5 proc. badanych (6 osób) często lub bardzo często czuje niepokój lub złość, gdy nie ma dostępu do internetu lub

[71] Tamże

telefonu, natomiast kolejnych 5 proc. (5 osób) często lub bardzo często rezygnowało z innych zajęć (np. sportu, spotkań), aby w tym czasie korzystać z internetu lub grać w gry.

48 proc. uczestników pomiaru (58 osób) podejmowało przynajmniej jedno z poniższych zachowań w okresie ostatniego roku[72]:

- 29 proc. (34 osoby) grało w gry komputerowe lub na telefonie tak długo, że zaniedbało naukę lub obowiązki,
- 23 proc. (27 osób) doświadczyło problemów z zasypianiem przez korzystanie z internetu lub telefonu,
- 16 proc. (19 osób) używało telefonu podczas zajęć lekcyjnych, mimo zakazu,
- 13 proc. (16 osób) doświadczyło obraźliwych komentarzy lub hejtu w sieci,
- 8 proc. (9 osób) przyznaje się do publikowania treści w sieci, których później żałowało,
- 5 proc. (6 osób) opublikowało obraźliwe treści w internecie.

49 proc. badanych (59 osób) doświadczyło przynajmniej jednej z poniższych form przemocy rówieśniczej w okresie ostatniego roku[73]:

- 34 proc. (40 osób) doświadczyło poniżania lub wyśmiewania,
- 29 proc. (34 osoby) deklaruje, że ktoś zabierał im ich rzeczy bez pozwolenia (np. telefon, pieniądze),
- 15 proc. (18 osób) wskazuje, że ktoś ich uderzył, popchnął lub groził przemocą,
- 10 proc. (12 osób) osobiście doświadczyło hejtu w internecie.

68 proc. ankietowanych uczniów i uczennic (82 osoby) deklaruje, że wiedzieliby, gdzie lub u kogo szukać pomocy w sprawach związanych z przemocą rówieśniczą, odwrotną opinię wyraża 32 proc. respondentów (38 osób)[74].

[72] Tamże
[73] Tamże
[74] Tamże

11 proc. badanych (13 osób) deklaruje, że brali udział w bójce w okresie ostatniego roku, licząc od daty realizacji pomiaru[75], 8 proc. (10 osób) wskazuje, że zdarzyło im się celowo zniszczyć cudze mienie. 2 proc. (2 osoby) kradły drobne rzeczy w sklepie lub szkole, zaś kolejnych 2 proc. (2 osoby) brało udział w niebezpiecznych „wyzwaniach" (np. w internecie).

2.8.4. Wspieranie rodziny

Kluczowym dokumentem programowym w obszarze wsparcia rodziny jest „Gminny Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028". Celem głównym „Programu" jest „rozwój zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczej oraz rozwijanie działań profilaktycznych i wspierających". Powyższy cel główny jest realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia rodziny oraz tworzenie płaszczyzny komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami,
- poprawa funkcjonowania rodzin niewydolnych opiekuńczo i wychowawczo oraz wzmacnianie kompetencji rodzicielskich rodzin z terenu Gminy Szydłowa. Ponadto przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym, które w konsekwencji prowadzą do podejmowania przez pracowników służb społecznych działań interwencyjnych,
- wspieranie rodzin w działaniach na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej oraz zwiększanie wiedzy na temat świadomego planowania rodziny,
- podnoszenie wiedzy mieszkańców Gminy Szydłowo w zakresie lokalnego systemu wsparcia rodziny.

W badaniu ilościowym z roku 2023 w ramach „Diagnozy potrzeb i potencjału pod kątem usług społecznych" na próbie 320 mieszkańców Gminy Szydłowo 36 proc. ankietowanych pozytywnie oceniło działania na rzecz wsparcia rodzin znajdujących się

[75] Tamże

w trudnej sytuacji życiowej na terenie Gminy, 10 proc. wyraziło ocenę negatywną, zaś 3 na 10 badanych udzieliło odpowiedzi neutralnej lub ambiwalentnej. Średnia w skali 1-5 wyniosła 3,4, a więc jest wyższa od kategorii wyznaczającej środek skali („3")[76]. W tym samym badaniu 27 proc. respondentów deklarowało, że działania i usługi społeczne powinny być kierowane właśnie do rodzin z dziećmi (tę kategorię wskazano na trzecim miejscu, po „zwykłych mieszkańcach" – 88 proc. i osobach z niepełnosprawnościami – 35 proc.).

W ramach wspomnianej „Diagnozy potrzeb i potencjału pod kątem usług społecznych" przeprowadzono również badanie jakościowe, w ramach którego zebrane zostały m.in. informacje o potrzebach rodzin w Gminie Szydłowo.

Tabela 31. Zdiagnozowane potrzeby oraz idealna oferta usług dla rodzin[77]

Potrzeby, korzyści, pragnienia:	Idealna oferta:
- ZDROWIE - EDUKACJA, ROZWÓJ - KULTURA - CZAS WOLNY - TRANSPORT - AKTYWIZACJA SPOŁECZNA	ZDROWIE - usługi psychologiczne - logopeda - zdrowie psychiczne, np. wsparcie dla osób w depresji (anonimowo, dyskretnie) EDUKACJA, ROZWÓJ - zajęcia dla młodzieży (oferta rozproszona terytorialnie, regularna, systematyczna): zajęcia dodatkowe, korepetycje, pomoc w odrabianiu lekcji, rozwój kompetencji społecznych - rozwój kompetencji rodzicielskich (zajęcia dla rodziców, Wielkopolski Klub Rodziny) KULTURA, CZAS WOLNY - klub dla matek z małymi dziećmi - półkolonie, dzienny pobyt, opieka nad dziećmi - wykorzystanie potencjału świetlic wiejskich: otwartość, dostępność, zmniejszenie biurokracji („mniejsza proceduralność, mniej formalności..."), zatrudnienie animatorów w świetlicach - oferta kulturalna (CUK) - placówki pobytu dziennego dla dzieci

[76] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=320 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2023
[77] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe, N=4, 2023

	- półkolonie dla dzieci, np. podczas ferii zimowych - wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, np. spływy kajakowe, *survival* - przepływ informacji na temat dostępnej oferty TRANSPORT - sprawny transport publiczny, połączenia między poszczególnymi miejscowościami, siatka połączeń dostosowana do potrzeb (różnych grup) mieszkańców AKTYWIZACJA SPOŁECZNA - bank pomysłów („żeby sami mieszkańcy zgłaszali pomysły, w jaki sposób rozwijać swoje pasje...")

2.9. Potrzeby mieszkańców Gminy Szydłowo

Niniejszy rozdział zawiera zestawienie wybranych informacji na temat zdiagnozowanych potrzeb społecznych mieszkańców. Informacje na ten temat zostały pozyskane m.in. na podstawie wyników badań ilościowych i jakościowych. Poniżej prezentujemy dane z badania ilościowego z roku 2025. Jako najbardziej pożądane działania w sferze społecznej Gminy Szydłowo respondenci wymieniają działania na rzecz integracji „starych" i „nowych" mieszkańców (55 proc. – 113 osób)[78], działania międzypokoleniowe (32 proc. – 66 osób), integrację i aktywizację społeczną seniorów (29 proc. – 60 osób), aktywizację zawodową i wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy (27 proc. – 55 osób), rozbudowę oferty czasu wolnego dla młodzieży (25 proc. – 53 osoby), jak również wsparcie rodzin (21 proc. – 44 osoby) oraz profilaktykę uzależnień (19 proc. – 38 osób).

Z kolei dane z roku 2023 pokazywały, że - w opinii mieszkańców – usługi i działania społeczne powinny być kierowane przede wszystkim do młodzieży w wieku lat 16-19 (157 odpowiedzi), seniorów w wieku 61-80 lat (143 odpowiedzi), jak również dzieci w wieku 7-15 lat (100 odpowiedzi) oraz dzieci do 6. roku życia (99 odpowiedzi), ponadto liczna grupa badanych widzi potrzebę realizacji usług dla osób w wieku 46-60 lat (80 odpowiedzi)

[78] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=206 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2025

i mieszkańców w wieku 20-30 lat (76 odpowiedzi)[79]. W przypadku grup kategorialnych badani zdecydowanie najczęściej wymieniali „zwykłych mieszkańców" (88 proc., czyli 269 odpowiedzi), dalej - osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny, rodziny z dziećmi oraz osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy. 12 proc. respondentów (37 odpowiedzi) wskazało osoby doznające przemocy domowej.

W roku 2023 respondenci najczęściej deklarowali chęć skorzystania z usług specjalistycznych, takich jak wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, usługi rehabilitacji, fizykoterapii i fizjoterapii, a także mobilnego fizjoterapeuty i podologa, wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, a także mobilnej pielęgniarki. W dalszej kolejności wymieniano usługi skierowane do węższego grona odbiorców, w tym osób, czy rodzin o specjalnych potrzebach (np. osób samotnych, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, rodzin z dziećmi)[80]. Z kolei w pytaniu otwartym badani najczęściej wskazywali potrzeby z obszaru sportu i rekreacji, ochroną zdrowia (jak np. trudny dostęp do lekarzy specjalistów, a – co za tym idzie – zbyt długi czas oczekiwania na wizytę lekarską). Wysoko w hierarchii potrzeb lokuje się również potrzeba organizacji opieki nad dziećmi i młodzieży w okresie ferii lub wakacji, jak np. półkolonie. Na kolejnych miejscach wymieniano komunikację zbiorową, konieczność tworzenia większej liczby miejsc spotkań dla różnych grup społecznych i wiekowych, a także szeroko rozumiane usługi dla dzieci i młodzieży.

<u>Potrzeby wybranych grup mieszkańców – młodzież[81]</u>:

Informacje na temat potrzeb różnych grup mieszkańców zostały zebrane m.in. w badaniu jakościowym z roku 2026. Aktualna oferta usług społecznych dla młodzieży w Gminie Szydłowo jest oceniana przez uczestników badania dość pozytywnie, zwłaszcza pod względem różnorodności dostępnych zajęć pozalekcyjnych, możliwości rozwijania zainteresowań oraz infrastruktury rekreacyjnej. Jednocześnie wypowiedzi młodych mieszkańców wskazują na istnienie potrzeb, które nie znajdują wystarczającego

[79] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=320 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2023
[80] Tamże
[81] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2026

odzwierciedlenia w dotychczasowej ofercie. Dotyczą one przede wszystkim miejsc umożliwiających swobodne spotkania rówieśnicze, dostępności transportu oraz wybranych form wsparcia edukacyjnego i psychologicznego.

Do najważniejszych mocnych stron lokalnej oferty należy różnorodność zajęć organizowanych w placówkach edukacyjnych i kulturalnych. Młodzież dostrzega i pozytywnie ocenia możliwości uczestnictwa w aktywnościach sportowych, muzycznych, artystycznych oraz rekreacyjnych. Szczególnie korzystnie wypowiadano się o funkcjonowaniu lokalnej przestrzeni aktywności społecznej, w której organizowane są zajęcia tematyczne, wydarzenia kulturalne i spotkania integracyjne. Pozytywne oceny dotyczyły również osób prowadzących zajęcia oraz atmosfery panującej w placówkach.
Usługi i formy aktywności dostępne dla młodzieży, wskazane w badaniu:

- Zajęcia sportowe, m.in. piłka nożna, siatkówka, judo i akrobatyka.
- Zajęcia muzyczne, w tym nauka gry na instrumentach.
- Warsztaty artystyczne, kreatywne i okolicznościowe.
- Zajęcia multimedialne, gry komputerowe, aktywności z wykorzystaniem technologii VR oraz projekcje filmowe.
- Wydarzenia edukacyjne i kulturalne, w tym spotkania poświęcone poznawaniu innych kultur.
- Oferta biblioteczna oraz zajęcia dodatkowe organizowane w szkołach.
- Ogólnodostępne miejsca aktywności i rekreacji, m.in. boiska, place zabaw i altany.

Pomimo pozytywnych ocen młodzież wskazuje na niewystarczającą dostępność miejsc przeznaczonych do niesformalizowanego spędzania czasu wolnego. Istniejąca oferta opiera się w dużej mierze na zorganizowanych zajęciach, podczas gdy część respondentów oczekuje przestrzeni umożliwiającej spontaniczne spotkania, rozmowy i wspólne przebywanie bez konieczności uczestniczenia w określonym programie.

Istotnym elementem tych oczekiwań jest potrzeba autonomii oraz ograniczenia nadmiernej kontroli dorosłych. Nie oznacza to odrzucenia relacji z dorosłymi jako takich,

lecz wskazuje na znaczenie partnerskiego traktowania młodzieży i zapewnienia jej odpowiedniego poziomu samodzielności.

Najważniejsze braki i niezaspokojone potrzeby wskazywane przez respondentów:

- Brak odpowiednio zorganizowanej, ogólnodostępnej przestrzeni spotkań młodzieżowych, umożliwiającej swobodne spędzanie czasu.
- Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna, w tym brak skateparku oraz odpowiednio wyposażonych miejsc wypoczynku przy obiektach sportowych.
- Ograniczona dostępność transportu publicznego, szczególnie podczas wakacji, oraz wysokie koszty przejazdów.
- Brak lub niewystarczająca liczba bezpiecznych połączeń rowerowych z pobliskim miastem.
- Potrzeba rozszerzenia oferty dodatkowej nauki języków obcych.
- Bariery psychologiczne w korzystaniu ze wsparcia specjalistycznego, związane m.in. z obawami o poufność rozmów i reakcje otoczenia.

Wyniki badania wskazują, że dalszy rozwój oferty dla młodzieży powinien uwzględniać nie tylko zwiększanie liczby zajęć, lecz również tworzenie warunków do samodzielnej aktywności, rozwijania relacji rówieśniczych i współdecydowania o sposobach spędzania czasu wolnego. Ważnym wyzwaniem pozostaje ograniczanie barier komunikacyjnych oraz budowanie zaufania do osób świadczących pomoc psychologiczną. Z perspektywy lokalnej polityki społecznej szczególne znaczenie ma zatem łączenie oferty edukacyjno-rekreacyjnej z rozwiązaniami wzmacniającymi podmiotowość młodych ludzi.

Potrzeby wybranych grup mieszkańców – seniorzy[82]:

Oferta usług społecznych dla seniorów w Gminie Szydłowo jest oceniana przez uczestników badania przeważnie pozytywnie, szczególnie w odniesieniu do rozwoju różnych

[82] Tamże

form aktywizacji i integracji społecznej. Jednocześnie zgromadzony materiał wskazuje na występowanie niezaspokojonych potrzeb związanych przede wszystkim z dostępnością transportu, ochrony zdrowia oraz praktycznego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Istotne jest przy tym zróżnicowanie sytuacji osób starszych, wynikające z ich stanu zdrowia, poziomu samodzielności, miejsca zamieszkania oraz dostępności wsparcia rodzinnego.

Najbardziej pozytywnie ocenianym elementem lokalnej oferty są kluby seniora. Respondenci podkreślali znaczenie możliwości regularnych spotkań, nawiązywania i podtrzymywania relacji, uczestnictwa w zajęciach oraz rozwijania zainteresowań. Szczególnie istotna okazała się przyjazna atmosfera, swoboda wyboru aktywności i brak nadmiernej formalizacji zajęć. Uczestnictwo w klubach pełni zatem funkcję nie tylko rekreacyjną czy edukacyjną, lecz również przeciwdziała osamotnieniu i wzmacnia poczucie przynależności społecznej.

Pozytywnie oceniano także rozwój dziennych form wsparcia opiekuńczego, w tym zapewnienie transportu osobom korzystającym z dziennego domu pomocy. Jest to szczególnie ważne w przypadku osób o ograniczonej mobilności. Jednocześnie przedstawiciele organizacji społecznych zwracali uwagę na niewystarczającą ciągłość niektórych form opieki i konieczność rotacyjnego korzystania ze wsparcia.

Usługi i formy wsparcia dostępne dla seniorów, wskazane w badaniu:

- Kluby seniora funkcjonujące w kilku miejscowościach, w tym w formule stałej i mobilnej, z wykorzystaniem lokalnej infrastruktury społecznej.
- Dzienny dom pomocy, zapewniający dzienne wsparcie osobom potrzebującym opieki.
- Transport organizowany dla uczestników dziennego domu pomocy.
- Zajęcia integracyjne i towarzyskie, umożliwiające regularne spotkania oraz podtrzymywanie relacji międzyludzkich.
- Zajęcia edukacyjne, warsztaty tematyczne i spotkania ze specjalistami.
- Aktywności rekreacyjne, gry towarzyskie, ćwiczenia ruchowe oraz wydarzenia kulturalne.

Najważniejsze braki i niezaspokojone potrzeby wskazywane przez respondentów:

- Niewystarczająca dostępność transportu publicznego, szczególnie poza okresem nauki szkolnej, oraz wysokie koszty przejazdów.
- Brak odpowiednio zorganizowanego transportu umożliwiającego seniorom uczestnictwo w wydarzeniach, zajęciach i aktywnościach społecznych.
- Utrudniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej w części miejscowości oraz potrzeba poprawy dostępności lekarzy i usług stomatologicznych.
- Brak zorganizowanych usług drobnej pomocy gospodarczej, np. koszenia trawy, przygotowywania opału czy wykonywania prac wymagających większego wysiłku fizycznego.
- Niewystarczająca oferta zorganizowanych wyjazdów kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych, w tym wyjazdów do teatru i na wydarzenia artystyczne.
- Potrzeba zwiększenia ciągłości oraz dostępności dziennych usług opiekuńczych.
- Bariery w korzystaniu z zajęć przez seniorów zamieszkujących miejscowości oddalone od głównych punktów świadczenia usług.

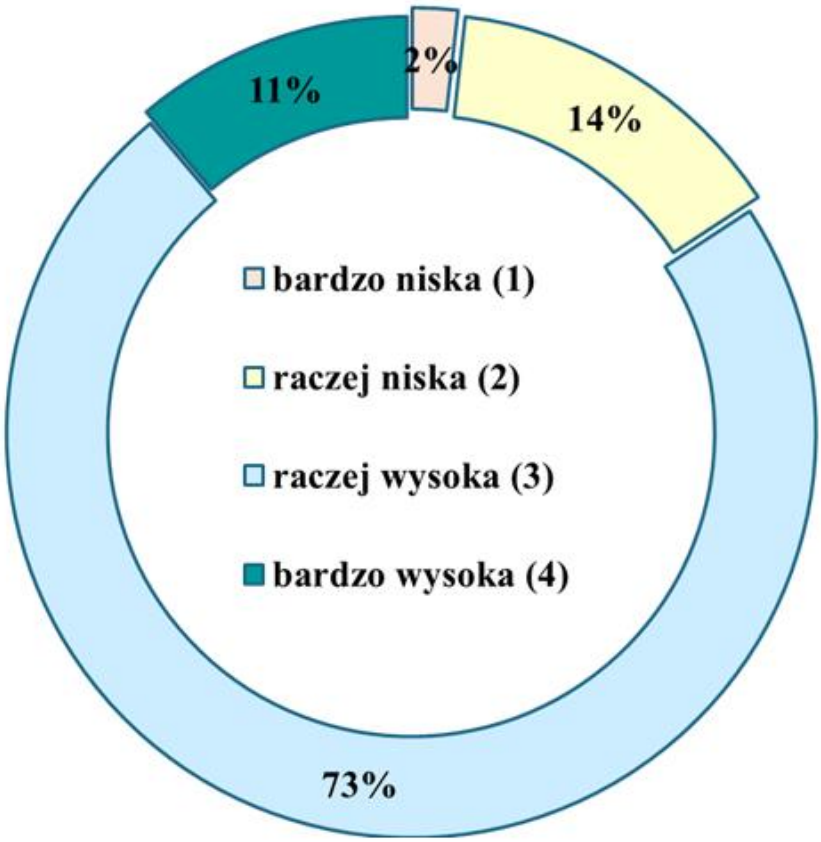
Szczególnie istotnym ustaleniem jest rozbieżność pomiędzy istnieniem określonej oferty a rzeczywistą możliwością korzystania z niej. Ograniczenia transportowe mogą prowadzić do wykluczenia z uczestnictwa społecznego nawet tych seniorów, którzy wykazują zainteresowanie aktywnością. Z kolei potrzeba drobnych usług gospodarczych wskazuje na znaczenie wsparcia pozwalającego osobom starszym zachować samodzielność w dotychczasowym środowisku zamieszkania.

Wyniki badania wskazują, że dalszy rozwój usług dla seniorów powinien polegać nie tylko na poszerzaniu oferty aktywizacyjnej, lecz również na wzmacnianiu jej dostępności terytorialnej i funkcjonalnej. Szczególnego znaczenia nabiera dostosowanie wsparcia do zmieniającego się poziomu samodzielności osób starszych. Z perspektywy deinstytucjonalizacji istotnym kierunkiem rozwoju jest uzupełnianie istniejących usług o rozwiązania ułatwiające codzienne funkcjonowanie w miejscu zamieszkania oraz ograniczające zależność seniorów od pomocy rodziny.

2.10. Ocena jakości życia w Gminie Szydłowo

Ocena jakości życia była jednym z istotnych zagadnień, poruszanych m.in. podczas badania ankietowego, zrealizowanego w roku 2025. Poniżej prezentujemy najważniejsze ustalenia, płynące ze wspomnianego sondażu.

Wykres 32. Ocena jakości życia w Gminie Szydłowo[83]

W świetle badań ankietowych z 2025 roku **84 proc. badanych (173 osoby) uważało, że jakość życia w Gminie jest wysoka**, natomiast 16 proc. mieszkańców (33 osoby) formułuje ocenę negatywną (to relatywnie wysoki rezultat na tle wyników innych, podobnych pomiarów). Średnia w skali czterostopniowej (1 = „niska jakość życia", 4 = „wysoka jakość życia") wynosi 2,94, co jest równoznaczne z oceną ulokowaną w pobliżu

[83] Źródło: badanie ilościowe, CAWI/PAPI, N=206 mieszkańców Gminy Szydłowo, 2025

umiarkowanie pozytywnej kategorii oceny (3). O wysokiej jakości życia najczęściej przekonane są osoby mieszkające w Gminie Szydłowo od urodzenia (91 proc.), respondenci, którzy wiążą swoją przyszłość z aktualnie zamieszkiwaną Gminą (87 proc.), badani postrzegający Gminę jako miejsce bezpieczne (89 proc.), a także uczniowie i studenci (99 proc.).

Z kolei z badania ilościowego w ramach „Diagnozy potrzeb i potenjału pod kątem usług społecznych" w roku 2023 wynikało, że badani mieszkańcy Gminy Szydłowo formułowali najwyższe oceny jakości usług edukacyjnych (szkół podstawowych), oferty kulturalnej, oferty dla seniorów, oferty przedszkoli, a także usług wsparcia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Warto zaznaczyć, że najwyżej oceniony obszar uzyskał średnią 3,72 - jest to rezultat zbliżony do umiarkowanie pozytywnej kategorii odpowiedzi („4"). Na tle pozostałych obszarów relatywnie wysokie oceny zyskały również usługi pomocy społecznej. Najwięcej wątpliwości budzi jakość usług transportu zbiorowego, jakość usług dla osób bezrobotnych, a także jakość usług z zakresu ochrony zdrowia, działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia, jakość usług dla osób niepełnosprawnych, jak również jakość oferty spędzania czasu wolnego.

Poniżej prezentujemy również informacje na temat postrzeganych mocnych i słabych stron życia w Gminie Szydłowo, zebrane podczas badania jakościowego w ramach „Diagnozy potrzeb i potencjału pod kątem usług społecznych" w roku 2023.

Tabela 33. Ocena jakości życia w Gminie – opinie seniorów[84]

Mocne strony:	Słabe strony:
- cisza, spokój - estetyka, walory przyrodniczo-krajobrazowe - ludzie, relacje międzyludzkie - inwestycje, rozwój gminy - nowe osiedla, duża liczba nowych mieszkańców - przedszkole - oferta kulturalna (wydarzenia, zajęcia, instytucje kultury) - aktywność społeczna: sołtysi, rady sołeckie, koła gospodyń wiejskich („w ostatnich 3-4 latach ta aktywność zdecydowanie wzrosła...")	- smog, niska jakość powietrza („palenie śmieci...") - brak sklepów wiejskich (w niektórych miejscowościach) - połączenia komunikacyjne, niedogodna siatka połączeń, np. między niektórymi miejscowościami („dobre połączenia są przy głównej trasie...", „do niektórych osiedli dojeżdżają autobusy z Piły...") – część badanych uważa, że trudności związane z przemieszczaniem się mogą być barierą korzystania z lokalnej oferty usług społecznych - brak własnej oczyszczalni, wysokie ceny ścieków

[84] Źródło: badanie jakościowe, Zogniskowane Wywiady Grupowe (FGI), N=4, 2023

- ekologia, czyste środowisko, dostęp do zdrowej żywności („ludzie uprawiają warzywa na własnych działkach…") - oferta dla seniorów, w tym Dzienny Dom Seniora w Róży Wielkiej: - ludzie, relacje z ludźmi („lekarstwo na samotność…") - kadra, osoby prowadzące zajęcia - infrastruktura, dobre warunki lokalowe, sanitariaty - ogród - poczęstunek - oferta zajęć: ruchowe, manualne, kulturalne – możliwość rozwoju - wycieczki, wyjazdy - pożądane jest zwiększenie częstości zajęć	- zbyt mała liczba miejsc spotkań - zbyt uboga oferta czasu wolnego dla dzieci i młodzieży („młodzież głównie spędza czas na przystankach…", „świetlice wiejskie są mało dostępne…", „brakuje lidera, opiekuna…") - integracja „starych" i „nowych" mieszkańców Gminy („nowi mieszkańcy nie utożsamiają się z Gminą, nie płacą podatków…", „gmina jest traktowana, jak sypialnia…") - niewystarczający dostęp do usług, jak np. fryzjer, czy kosmetyczka - niewystarczający dostęp do rehabilitacji - jakość i dostępność usług ochrony zdrowia

Tabela 34. Ocena jakości życia w Gminie – opinie przedstawicieli rodzin[85]

Mocne strony:	Słabe strony:
- cisza, spokój - estetyka, walory przyrodniczo-krajobrazowe, szlaki turystyczne (potencjał rozwoju turystyki) - typowa gmina podmiejska, nowe osiedla, duża liczba nowych mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi) - inwestycje, rozwój gminy - oferta kulturalna (CUK): oferta dla różnych grup wiekowych - miejsca spotkań dla rodzin z dziećmi: place zabaw, siłownie plenerowe, świetlice - zajęcia dla rodziców, np. szkoła dla rodziców, Wielkopolski Klub Rodziny („można uzyskać pomoc…") - rosnąca aktywność społeczna mieszkańców: - działające organizacje pozarządowe (z terenu gminy i spoza gminy) - Młodzieżowa Rada Gminy - rosnąca frekwencja podczas wydarzeń gminnych, jak np. dożynki - przepływ informacji w społeczności lokalnej: Facebook, spotkania wiejskie (z udziałem wójta i radnych)	- nierównomierny rozwój gminy (np. brak zasięgu telefonii komórkowej, utrudniony dostęp do internetu) - świetlice wiejskie powinny być bardziej dostępne, otwarte, doinwestowane, a do ich obsługi należy zatrudnić animatorów - niewystarczająca oferta zajęć dla młodzieży: korepetycji, zajęć dodatkowych, pomocy w odrabianiu lekcji - niewystarczająco rozwinięty transport i komunikacja: połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy, między poszczególnymi miejscowościami („dobry dojazd jest tylko przy głównej trasie…", „trzeba liczyć na autobusy szkolne, ale one mają swoje godziny…') - komunikacja społeczna, nie do końca sprawny przepływ informacji na temat spraw lokalnych

[85] Tamże

Tabela 35. Ocena jakości życia w Gminie – opinie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin[86]

Mocne strony:	Słabe strony:
- estetyka, walory przyrodniczo-krajobrazowe - infrastruktura, inwestycje drogowe - place zabaw - remonty, stan techniczny i wyposażenie szkół, rozbudowa szkół i przedszkoli - transport gminny dla osób z niepełnosprawnościami - działania na rzecz integracji społecznej, w tym „starych" i „nowych" mieszkańców gminy, imigrantów z Ukrainy („są spotkania integracyjne...") - dziedzictwo kulturalne (część rozmówców): wydarzenia gminne, jak dożynki, konkursy na wieńce dożynkowe - wzrost aktywności społecznej: organizacje pozarządowe, oddolne inicjatywy, Młodzieżowa Rada Gminy, koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne - miejsca spotkań: świetlice wiejskie, udostępniana mieszkańcom salka parafialna w jednej z parafii	- dostępność, bariery architektoniczne: stan lub brak dróg, chodników, niewystarczające oświetlenie - transport zbiorowy, połączenia komunikacyjne między poszczególnymi miejscowościami („są tylko autobusy szkolne...") - niewystarczający dostęp do rehabilitacji - zbyt ma mały dostęp do usług specjalistycznych: SI, logopedy, psychologa - zbyt małe wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin (ogólnie)

Tabela 36. Ocena jakości życia w Gminie[87]

Mocne strony:	Słabe strony:
- oferta sportowa, możliwości uprawiania sportu: piłka nożna, siatkówka, sporty walki - estetyka, ładna okolica, przyroda, krajobraz - miejsca spotkań, np. świetlice wiejskie - inwestycje, rozwój - ludzie, relacje międzyludzkie	- niewystarczająco rozwinięta komunikacja wewnątrz gminy, zbyt rzadko kursujące busy i autobusy, dojazd do Piły i Wałcza, cena, godziny kursowania, siatka połączeń - zbyt mało ścieżek rowerowych - bezpieczeństwo drogowe - okolice „Grzybka" – spożywanie alkoholu, uzależnienia - zbyt scentralizowana oferta kulturalna, zbyt uboga oferta w niektórych miejscowościach (np. usługi biblioteczne)

2.11. Ocena stopnia partycypacji społecznej i kapitału społecznego

Jednym z wyznaczników aktywności społecznej jest liczba organizacji pozarządowych. Według danych GUS liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10

[86] Tamże
[87] Tamże

tys. mieszkańców Gminy Szydłowo wynosi 63. Jest to wynik najwyższy wynik spośród wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych.

Tabela 37. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców[88]

Jednostka administracyjna	2021	2022	2023	2024	2025
POLSKA	41	43	46	47	49
WIELKOPOLSKIE	42	43	46	48	49
Powiat pilski	42	43	47	48	50
Szydłowo	51	53	57	60	63
Żelazków	31	32	33	33	36
Kramsk	29	30	32	32	34
Przygodzice	42	43	48	50	51

Lokalny samorząd inicjuje działania wspierające organizacje pozarządowe w oparciu o przyjmowany corocznie „Program współpracy Gminy Szydłowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie". Należy nadmienić, że przedmiotowy dokument jest poddawany konsultacjom społecznym przed przyjęciem przez Radę Gminy. Na 2026 rok zaplanowano przeznaczyć na realizację programu współpracy kwotę 240 000 zł. Program współpracy z organizacjami „trzeciego sektora" na rok 2026 obejmował zadania publiczne w zakresie:

1. wspierania funkcjonowania Klubu Międzypokoleniowego oraz inicjatyw aktywizujących mieszkańców,
2. działań związanych z rozwojem wiosek tematycznych na terenie Gminy Szydłowo,
3. działań z zakresu kultury, sztuki i dziedzictwa lokalnego ukierunkowanych na promocję wiejskiej sztuki ulicznej i folkloru,
4. promocji lokalnej turystyki i krajoznawstwa poprzez działania organizacji pozarządowych,
5. międzypokoleniowe działania proekologiczne, edukacyjne i integracyjne,
6. działań na rzecz dzieci, młodzieży, rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami,

[88] Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

7. ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego i kulinarnego,
8. wzmacniania wspólnot lokalnych poprzez organizację wydarzeń i przestrzeni do współdziałania, realizowanych w następujących zakresach:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej; turystyki i krajoznawstwa,
- ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym oraz osób niepełnosprawnych,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży,
- działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, ochrony praw dziecka, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej[89].

W 2025 roku Rada Gminy Szydłowo w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi w formie wspierania i powierzenia zadań publicznych dofinansowała (w trybie konkursowym lub pozakonkursowym) projekty/zadania na łączną kwotę 30 tys. zł. Największą kwotę przekazano Kołom Gospodyń Wiejskich z terenu gminy Szydłowo – 27 tys. zł. Za te środki KGW zrealizowały zadania publiczne służące aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców w różnym wieku, wzmacniania roli organizacji pozarządowych w życiu społeczności lokalnej oraz promocji lokalnych tradycji i dziedzictwa kulturowego[90].

Kolejnym istotnym wskaźnikiem, na podstawie którego można zdiagnozować poziom kapitału społecznego oraz partycypacji społecznej jest frekwencja wyborcza.

[89] „Roczny Program Współpracy Gminy Szydłowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2026", Szydłowo, 2026, str. 4-6

[90] „Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Gminy Szydłowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za rok 2025, Szydłowo, 2026, str. 2-3

Tabela 38. Frekwencja wyborcza (%)[91]

Jednostka terytorialna	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2018) – I tura	Wybory parlamentarne - sejm (2019)	Wybory Prezydenta (2025) – II tura	Wybory parlamentarne - sejm (2023)	Wybory samorządowe (wójtów, burmistrzów, prezydentów) (2024) – I tura
POLSKA	54,9	61,74	71,63	74,38	51,99
WIELKOPOLSKIE	55,93	62,95	71,6	76,1	52,27
Powiat pilski	54,43	60,73	68,32	72,96	51,81
Szydłowo	56,71	57,97	69,18	74,24	55,73
Żelazków	60,64	60,34	72,49	74,34	49,91
Kramsk	56,68	56,3	70,51	72,44	51,81
Przygodzice	52,28	61,41	70,48	74,49	52,95

Według danych Państwowej Komisji Wyborczej mieszkańcy Gminy Szydłowo charakteryzowali się relatywnie wysoką aktywnością wyborczą w wyborach lokalnych. Na szczególną uwagę zasługuje wysoka frekwencja w wyborach samorządowych, zarówno w 2018, jak i w 2024 roku, na tle danych ogólnopolskich, regionalnych i powiatowych, jak również względem niemal wszystkich gmin wiejskich ujętych w zestawieniu. Dodajmy, że na wskaźniki w wyborach samorządowych mogą oddziaływać czynniki o charakterze lokalnym (np. sytuacja na miejscowej scenie politycznej). W przypadku wyborów prezydenckich (2025 r.) w Gminie Szydłowo frekwencja była niższa od danych zanotowanych we wszystkich analizowanych gminach wiejskich, województwie wielkopolskim oraz w całym kraju, zaś nieco wyższa niż w powiecie pilskim. Z kolei frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 roku były niższa od wartości dla kraju, województwa, powiatu oraz gmin: Żelazków oraz Przygodzice. Natomiast frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2023 była zbliżona do wyników zaobserwowanych w Polsce, gminie Żelazków oraz gminie Przygodzice i jednocześnie wyższa od danych zanotowanych w powiecie pilskim oraz gminie Kramsk. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym czy ogólnopolskim frekwencja w kolejnych wyborach parlamentarnych (2019 i 2023 r.) zdecydowanie wzrosła.

Cennym uzupełnieniem ww. informacji są wyniki badania ankietowego z roku 2025. Aż **95 proc. badanych mieszkańców (196 osób) wiązało przyszłość** – swoją i swojej rodziny

[91] Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, https://pkw.gov.pl/, data dostępu: 30.09.2026 r.

- **z Gminą Szydłowo. 80 proc. (165 osób) wyrażało wysoki poziom poczucia sprawczości** - najwyższy stopień poczucia wpływu na bieg spraw lokalnych mają osoby zamieszkujące w Gminie od urodzenia (93 proc. w tej grupie respondentów), a także uczniowie i studenci (99 proc.). **7 proc. badanych (14 osób) deklarowało wysoki poziom zaufania w relacjach z innymi** (to niski rezultat na tle innych podobnych pomiarów realizowanych przez Wykonawcę). Na tle pozostałych grup uczestników badania szczególnie wysokie wyniki odnotowano wśród osób podejmujących przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (10 proc.), osoby pozytywnie oceniające jakość życia w Gminie (8 proc.), a także ankietowani, którzy postrzegają Gminę Szydłowo jako miejsce bezpieczne (8 proc.).

69 proc. badanych (142 osoby) podejmowało przynajmniej jedną formę aktywności społecznej (jest to relatywnie niski wynik na tle innych podobnych pomiarów). Najwyższe rezultaty odnotowano wśród osób, które przeprowadziły się do Gminy Szydłowo 10 lat temu lub wcześniej (84 proc.), osoby o niskim poziomie poczucia sprawczości (89 proc.), respondenci z wykształceniem wyższym (94 proc.), jak również pracownicy etatowi (80 proc.). Do najczęściej podejmowanych form aktywności społecznej należą: głosowanie w wyborach samorządowych (48 proc. – 99 osób), udział w publicznych spotkaniach z przedstawicielami władz lokalnych (42 proc. – 86 osób), dyskutowanie o sprawach lokalnych w Internecie (21 proc. – 42 osoby), udział w konsultacjach społecznych (21 proc. – 42 osoby), a także działalność lub aktywne wspieranie organizacji „trzeciego sektora" (15 proc. – 31 osób).

II. Część strategiczno-operacyjna

3. Analiza strategiczna

Niezmiernie istotnym elementem niniejszego opracowania jest analiza strategiczna. Na podstawie danych opublikowanych w poprzednich rozdziałach przygotowana została synteza powyższych informacji, z wykorzystaniem metody SWOT, a więc z podziałem na mocne i słabe strony Gminy Szydłowo, a także szanse i zagrożenia w perspektywie rozwojowej. Informacje przedstawione w poniższej tabeli mogą stanowić punkt wyjścia dla określenia ram lokalnej polityki społecznej, z uwzględnieniem takich obszarów, jak np.

pomoc społeczna, jakość życia, kultura, edukacja publiczna, bezpieczeństwo, rynek pracy i rozwój przedsiębiorczości, poziom zaangażowania w życie lokalnej wspólnoty.

Tabela 39. Analiza SWOT (mocne i słabe strony, a także szanse, zagrożenia)[92]

Mocne strony	*Słabe strony*
- wysoka ocena jakości życia w Gminie (na podstawie wyników badań ankietowych) - bliskość Piły, połączenia komunikacyjne z Piłą - tereny zielone i rekreacyjne - zwiększanie się liczby mieszkańców - wysoki dostęp do usług bibliotecznych na tle powiatu, regionu i kraju - wysoka liczba podmiotów gospodarczych na tle powiatu i innych porównywanych gmin - relatywnie niski zasięg korzystania z pomocy społecznej na tle kraju, regionu i powiatu - wysoka ocena jakości usług edukacyjnych (na podstawie wyników badań ankietowych) - wysoka ocena jakości usług kulturalnych (na podstawie wyników badań ankietowych) - wysoka ocena jakości usług wsparcia rodziny (na podstawie wyników badań ankietowych) - wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wśród dorosłych mieszkańców i uczniów miejscowych szkół (na podstawie wyników badań ankietowych) - wysoka liczba organizacji pozarządowych - wysoka frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	- starzenie się społeczeństwa, zwiększanie się udziału seniorów w populacji - relatywnie niska liczba dostępnych mieszkań w przeliczeniu na populację na tle powiatu, regionu i kraju (w tym mieszkań socjalnych, wspomaganych i treningowych) - relatywnie niska liczba uczestników wydarzeń kulturalnych - niska ocena jakości usług transportu i komunikacji zbiorowej (na podstawie wyników badań ankietowych), wykluczenie komunikacyjne mieszkańców niektórych miejscowości - trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy, wysoka stopa bezrobocia w powiecie pilskim na tle regionu i kilku innych porównywanych powiatów - niska ocena jakości usług aktywizacji zawodowej, wspierania osób o trudnej sytuacji na rynku pracy (na podstawie wyników badań ankietowych) - niska ocena jakości usług ochrony zdrowia (na podstawie wyników badań ankietowych) - wysoka liczba stwierdzonych przestępstw w powiecie pilskim na 1000 mieszkańców na tle regionu i kraju - niskie lub przeciętne wskaźniki aktywności i partycypacji społecznej - niski poziom integracji społecznej, wyzwania

[92] Synteza na podstawie wszystkich źródeł, cytowanych w tym opracowaniu

- wiązanie przyszłości z Gminą Szydłowo przez liczną grupę mieszkańców (95 proc.)	związane z integracją „starych” i „nowych” mieszkańców Gminy oraz integracją międzypokoleniową - narastające problemy związane z kryzysem zdrowia psychicznego
Szanse	***Zagrożenia***
- sprawna koordynacja i rozwój systemu świadczenia wysokiej jakości usług społecznych, skierowanych do różnych grup mieszkańców (w tym m.in. do seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi) – kluczowa rola Centrum Usług Społecznych w Szydłowie - uwzględnienie trendów rozwojowych w krajowej polityce społecznej w strategicznych planach rozwoju lokalnego (np. rozwój usług społecznych, deinstytucjonalizacja, odporność społeczna) - rozwój ekonomii społecznej (tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz ich aktywne wchodzenie w rolę realizatorów lokalnych usług społecznych, promowanie idei przedsiębiorstw społecznych oraz prowadzenie zajęć edukacyjnych) - wzrost poziomu aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców w życiu Gminy, integracja społeczna (w tym międzypokoleniowa, „starych” i „nowych” mieszkańców Gminy - pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym na realizację działań w obszarze polityki społecznej - inwestowanie w kadrę profesjonalistów i inne zasoby lokalnego systemu polityki społecznej	- pogorszenie koniunktury gospodarczej (np. w związku z możliwym pogorszeniem sytuacji międzynarodowej) - trudna sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego, brak środków na inwestycje w obszarze polityki społecznej, w tym zwłaszcza zapewnienie usług publicznych dla rosnącej liczby seniorów - pogłębianie się negatywnych trendów społeczno-demograficznych, zagrożenie utratą funkcji społeczno-gospodarczych przez Gminę - wstrzymanie lub zmniejszenie puli środków na realizację działań społecznych w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2028-2034 oraz w kolejnych perspektywach finansowych UE - odpływ „kapitału ludzkiego” do innych miast lub regionów (np. do Piły)

W tym miejscu można sformułować również kilka uwag o charakterze ogólnym. Wspomniane wyżej podejście zintegrowane do rozwiązywania problemów społecznych wiąże się z koniecznością tworzenia interdyscyplinarnej diagnozy lokalnych potrzeb, a także

budowanie ścisłych powiązań różnych obszarów szeroko rozumianej polityki społecznej Gminy Szydłowo. Oznacza to również odejście od tradycyjnego (a więc interwencyjnego i reaktywnego) podejścia do rozwiązywania problemów społecznych na rzecz paradygmatu rozwoju społecznego oraz wdrażania nowego rodzaju sposobu organizacji usług społecznych dla różnych grup mieszkańców (nie tylko zagrożonych wykluczeniem społecznym). W tym kontekście bardzo istotne jest wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych, opartych na uruchomieniu oraz łączeniu lokalnych zasobów i potencjałów (np. miejscowe organizacje „trzeciego sektora" czy podmioty ekonomii społecznej mogą być realizatorami wysokiej jakości usług społecznych dla różnych grup mieszkańców).

Prognozowanie zmian w zakresie objętym dokumentem jest zadaniem niezmiernie trudnym, przede wszystkim ze względu na obszerność i różnorodność poruszanych zagadnień. Oznacza to również, że realizacja celów „Strategii" jest uzależniona od licznych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających lub mogących wpłynąć na wykonywanie poszczególnych zadań. „Strategia" będzie realizowana w powiązaniu z pozostałymi dokumentami programowymi, jakie obowiązują w Gminie Szydłowo, a środki finansowe na realizację zaplanowanych zadań będą pochodzić nie tylko z budżetu Gminy, ale również z innych źródeł. W proces wdrażania „Strategii" w oczywisty sposób będą zaangażowane instytucje samorządowe (w tym zwłaszcza Urząd Gminy Szydłowo oraz Centrum Usług Społecznych w Szydłowie), ale również miejscowe organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, grupy nieformalne, przedstawiciele różnych środowisk społecznych (interesariusze poszczególnych problemów). **Miarą sukcesu „Strategii" będzie osiągnięcie postępu w zakresie jakości życia i stopnia rozwoju społecznego**, **aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców oraz funkcjonowania lokalnego systemu polityki społecznej i współpracy międzyinstytucjonalnej**, przy czym sposób określenia dynamiki zmian w każdym z ww. obszarów musi być oparty na dowodach. Oznacza to konieczność odwołania się zarówno do miar obiektywnych (np. danych statystycznych), jak i wyników badań opartych na deklaracjach. Innymi słowy, oczekuje się, że do roku 2032 w Gminie Szydłowo osiągnięty zostanie postęp we wszystkich kluczowych obszarach objętych niniejszą „Strategią".

4. Misja, cele, kierunki działań oraz wskaźniki ich realizacji

Misją niniejszej „Strategii" jest ***zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców i rozwoju społecznego Gminy Szydłowo*** *poprzez nowoczesny, wieloaspektowy i sprawnie koordynowany* ***system usług społecznych, skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych*** *oraz* ***integrację mieszkańców i wzmocnienie kapitału społecznego****.*

Działania w ramach „Strategii" będą – co do zasady – adresowane do **wszystkich grup mieszkańców Gminy Szydłowo**. Na podstawie przeprowadzonych badań i analiz stwierdzono, że na szczególne potraktowanie zasługują następujące grupy docelowe: seniorzy, rodziny (w tym rodziny w kryzysie), osoby z niepełnosprawnościami, jak również dzieci i młodzież.

W ramach „Strategii" można wyróżnić kilka grup docelowych o charakterze instytucjonalnym, które mogą być nie tylko odbiorcami, ale również realizatorami zadań przewidzianych w ramach wspomnianego dokumentu:

- miejscowe instytucje publiczne (w tym Urząd Gminy Szydłowo wraz z jednostkami organizacyjnymi Gminy),
- lokalne organizacje pozarządowe lub ponadlokalne, lecz prowadzące działalność na terenie Gminy Szydłowo,
- podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne,
- przedsiębiorcy,
- lokalni liderzy, grupy nieformalne (np. sąsiedzkie).

Poniżej prezentujemy strukturę operacyjnej części dokumentu. Dla wszystkich obszarów celów zaplanowanych w niniejszym dokumencie wyznaczone zostały cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań oraz wskaźniki, które posłużą do oceny poziomu ich wdrażania. Kierunki działań zostały zdefiniowane w postaci celów operacyjnych. Oszacowanie stopnia realizacji tych przedsięwzięć umożliwi wprowadzenie stosownych korekt, czy uzupełnień w kolejnych latach. Wskaźniki te zostaną wykorzystane przy opracowaniu rocznych sprawozdań z realizacji „Strategii". Poniżej zamieszczone zostały

propozycje wskaźników przyporządkowanych do obszarów, w ramach których zdefiniowane zostały cele strategiczne i działania.

Główne obszary i cele strategiczne niniejszej „Strategii" zostały skonstruowane wokół trzech następujących zagadnień:

1. Wzmocnienie spójności społecznej i kapitału społecznego Gminy Szydłowo.
2. Rozwój lokalny i zwiększenie jakości życia mieszkańców Gminy Szydłowo.
3. Rozwój lokalnego systemu polityki społecznej oraz współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w Gminie Szydłowo.

Tabela 40. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 1

OBSZAR 1: WZMOCNIENIE SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO GMINY SZYDŁOWO		
CEL STRATEGICZNY 1: Zwiększenie poziomu aktywności i uczestnictwa (różnych grup) mieszkańców w życiu społecznym		
Cel operacyjny 1.1.: Budowanie relacji i wzmocnienie kapitału społecznego		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz podejmowania różnych form aktywności społecznej, w tym uczestnictwa w konsultacjach społecznych, głosowania w wyborach lokalnych itp.	Liczba kampanii społecznych na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu Gminy Szydłowo	UG Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Zwiększenie liczby oraz uczestnictwa mieszkańców w konsultacjach społecznych	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych Liczba uczestników konsultacji społecznych (niezależnie od formy zbierania informacji, np. uczestnictwo w otwartych spotkaniach konsultacyjnych, przesyłanie uwag w formie elektronicznej...)	UG Szydłowo (raporty z konsultacji społecznych)
Zwiększenie poziomu frekwencji w wyborach lokalnych i ponadlokalnych	Frekwencja w wyborach lokalnych i ponadlokalnych	Państwowa Komisja Wyborcza
Promocja działalności w organizacjach pozarządowych i wolontariatu	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców Liczba członków i osób wspierających działalność organizacji pozarządowych Liczba wolontariuszy	Bank Danych Lokalnych GUS, UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania

	Liczba zadań zrealizowanych w formie wolontariatu	i/lub listy obecności...)
Organizacja wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych, integrujących różne grupy mieszkańców (w tym „starych" |i „nowych" mieszkańców Gminy, mieszkańców w różnym wieku...)	Liczba wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych, integrujących różne grupy mieszkańców Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych, integrujących różne grupy mieszkańców	UG Szydłowo, CUK w Szydłowie, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Organizowanie konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców	Liczba konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców (np. dzieci, młodzieży, osób dorosłych) Liczba uczestników konkursów na rzecz upowszechniania wiedzy o lokalnej historii i dziedzictwie kulturowym dla różnych grup mieszkańców (np. dzieci, młodzieży, osób dorosłych)	UG Szydłowo, CUK w Szydłowie, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Tworzenie nowych oraz podnoszenie jakości dotychczasowych miejsc spotkań dla mieszkańców (np. terenów zielonych, miejsc spotkań i odpoczynku, rozwiązań przestrzennych sprzyjających budowaniu relacji międzyludzkich)	Liczba nowych miejsc spotkań dla mieszkańców Liczba zrewitalizowanych miejsc spotkań dla mieszkańców Liczba uczestników zajęć w KM „Szydłosfera"	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Cel operacyjny 1.2.: Wzmocnienie współpracy międzysektorowej, zwiększenie poziomu współpracy Gminy Szydłowo z organizacjami pozarządowymi (NGO), sektorem ekonomii społecznej oraz przedsiębiorcami		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Organizowanie otwartych konkursów dla NGO na realizację zadań publicznych	Liczba otwartych konkursów dla NGO na powierzenie lub wsparcie zadań publicznych Liczba zrealizowanych zadań publicznych, wspartych lub powierzonych w ramach konkursów Pula środków wydatkowanych na wsparcie i powierzenie zadań publicznych w ramach konkursów	UG Szydłowo, CUS Szydłowo lokalne instytucje i organizacje pozarządowe
Zlecanie zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej	Liczba projektów zgłoszonych w ramach inicjatywy lokalnej Liczba zrealizowanych projektów w ramach inicjatywy lokalnej Pula środków wydatkowanych na realizację	UG Szydłowo lokalne instytucje i organizacje pozarządowe

	zadań publicznych w ramach inicjatywy lokalnej	
Zlecanie zadań publicznych w trybie „małych grantów”	Liczba projektów zgłoszonych w trybie „małych grantów” Liczba zrealizowanych projektów w trybie „małych grantów” Pula środków wydatkowanych na realizację zadań publicznych w trybie „małych grantów”	UG Szydłowo lokalne instytucje i organizacje pozarządowe
Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych i podmiotów o charakterze reintegracyjnym przez Gminę Szydłowo	Liczba podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych	rejestry podmiotów ekonomii społecznej (np. Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu) Baza Przedsiębiorstw Społecznych (Rejestr Jednostek Polityki Społecznej)
Prowadzenie i rozwój Centrum Integracji Społecznej	Liczba podopiecznych CIS	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Zlecanie zadań publicznych (w tym usług społecznych) podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorstwom społecznym	Liczba zadań publicznych (w tym usług społecznych) zlecanych podmiotom ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwom społecznym Pula środków wydatkowanych na realizację zadań publicznych (w tym usług społecznych) zlecanych podmiotom ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwom społecznym	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne
Prowadzenie kampanii społecznych na rzecz promocji odpowiedzialności społecznej biznesu (zaangażowania podmiotów gospodarczych w lokalne sprawy społeczne)	Liczba kampanii społecznych promujących odpowiedzialność społeczną biznesu	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne, przedsiębiorcy (np. notatki i/lub sprawozdania…)

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań: Urząd Gminy Szydłowo, Centrum Usług Społecznych w Szydłowie i inne instytucje lokalne

Współpraca: organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, lokalni przedsiębiorcy

Źródła finansowania: środki budżetowe Gminy Szydłowo, środki zewnętrzne (m.in. budżet państwa, środki z budżetu UE)

Tabela 41. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 2

OBSZAR 2: ROZWÓJ LOKALNY I ZWIĘKSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY SZYDŁOWO		
CEL STRATEGICZNY 2: Zwiększenie poziomu życia mieszkańców poprzez system spersonalizowanych usług społecznych oraz rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych		
Cel operacyjny 2.1.: Zapewnienie wysokiej jakości oferty w obszarach: mieszkalnictwa, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu oraz ochrony środowiska dla różnych grup mieszkańców.		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców Liczba mieszkań (lokali) socjalnych Liczba rodzin korzystających z mieszkań (lokali) socjalnych	Bank Danych Lokalnych GUS UG Szydłowo
Zwiększenie liczby mieszkań wspomaganych i treningowych	Liczba mieszkań (lokali) wspomaganych i treningowych Liczba rodzin korzystających z mieszkań (lokali) wspomaganych i treningowych	UG Szydłowo, CUS Szydłowo
Realizacja programów na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia	Liczba programów na rzecz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne, w tym szkoły i przedszkola (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Realizacja programów na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	Liczba programów na rzecz ochrony środowiska i edukacji ekologicznej	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Zapewnienie opieki w żłobkach lub klubach malucha	Liczba miejsc w żłobkach lub klubach malucha Liczba dzieci oczekujących na miejsce w żłobku lub klubie malucha	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne
Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług przedszkoli	Liczba miejsc w przedszkolach Liczba dzieci oczekujących na miejsce w przedszkolu	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne
Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych	Liczba laureatów i finalistów konkursów przedmiotowych o zasięgu ponadlokalnym	UG Szydłowo, szkoły, inne instytucje lokalne

	Średni wynik egzaminu ośmioklasisty z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w szkołach	Liczba zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w szkołach Procentowy udział uczestników zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie uczniów miejscowych szkół	UG Szydłowo, szkoły (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług kulturalnych (w tym organizacja zajęć i wydarzeń kulturalnych)	Liczba wydarzeń kulturalnych (ogólnie) Liczba odbiorców usług świadczonych przez Centrum Upowszechniania Kultury w Szydłowie	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne, w tym m.in. CUK w Szydłowie... (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Organizacja zajęć i wydarzeń sportowych	Liczba wydarzeń sportowych Liczba uczestników wydarzeń sportowych Liczba zajęć sportowych Liczba uczestników zajęć sportowych	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Cel operacyjny 2.2.: Zapewnienie kompleksowej oferty usług dla seniorów		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Prowadzenie i rozwój klubów seniora, w tym Dziennego Domu Pomocy „Dom Seniora" w Róży Wielkiej	Liczba klubów seniora Liczba uczestników klubów seniora Liczba uczestników Dziennego Domu Pomocy „Dom Seniora" w Róży Wielkiej	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych	Liczba odbiorców usług opiekuńczych Liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Promowanie wolontariatu jako instrumentu wsparcia seniorów	Liczba wolontariuszy świadczących usługi na rzecz seniorów	UG Szydłowo, CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy na tematy senioralne, zmiana postaw i niwelowanie negatywnych stereotypów względem seniorów	Liczba działań (np. kampanii społecznych) na rzecz budowania pozytywnego wizerunku seniorów	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Diagnozowanie potrzeb seniorów	Liczba badań potrzeb seniorów	UG Szydłowo, CUS Szydłowo

Cel operacyjny 2.3.: Stworzenie kompleksowej oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Liczba działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami Liczba odbiorców działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych	Liczba odbiorców usług opiekuńczych Liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Promowanie wolontariatu jako instrumentu wsparcia osób z niepełnosprawnościami	Liczba wolontariuszy świadczących usługi na rzecz osób z niepełnosprawnościami	UG Szydłowo, CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności...)
Prowadzenie działań na rzecz upowszechniania wiedzy, zmiany postaw i niwelowania negatywnych stereotypów względem osób z niepełnosprawnościami	Liczba działań (np. kampanii społecznych) na rzecz upowszechniania wiedzy i budowania pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, inne instytucje lokalne (np. notatki i/lub sprawozdania...)
Prowadzenie działań na rzecz likwidacji barier architektonicznych	Liczba budynków, w których zlikwidowane zostały bariery architektoniczne	UG Szydłowo, inne instytucje lokalne
Prowadzenie i zwiększenie liczby mieszkań treningowych i wspomaganych	Liczba mieszkań treningowych i wspomaganych Liczba osób korzystających z mieszkań treningowych i wspomaganych	CUS Szydłowo
Diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Liczba badań potrzeb osób z niepełnosprawnościami	UG Szydłowo, CUS Szydłowo
Cel operacyjny 2.4.: Skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Udzielanie wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	Bank Danych Lokalnych GUS, CUS Szydłowo
Wspieranie rodzin w kryzysie	Liczba rodzin objętych pracą socjalną Liczba asystentów rodziny Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny Liczba grup wsparcia i samopomocowych	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania...)

	Liczba odbiorców pomocy w ramach grup wsparcia i samopomocowych Liczba Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych Liczba odbiorców usług Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych	
Przeciwdziałanie przemocy domowej	Liczba odbiorców programów z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej Liczba wdrożonych procedur „Niebieskie Karty”	CUS Szydłowo, Zespół Interdyscyplinarny (np. notatki i/lub sprawozdania…)
Prowadzenie działań z obszaru profilaktyki uzależnień	Liczba odbiorców programów z obszaru profilaktyki uzależnień Liczba osób objętych działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	UG Szydłowo, CUS Szydłowo, GKRPA (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej i wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy	Liczba osób objętych wsparciem w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (staże, prace interwencyjne, itp.) Liczba osób korzystających z poradnictwa zawodowego Stopa bezrobocia (w powiecie pilskim) Liczba zarejestrowanych bezrobotnych	PUP w Pile, Bank Danych Lokalnych GUS, CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania…)
Prowadzenie programu „Karta Dużej Rodziny”	Liczba rodzin korzystających z „Karty Dużej Rodziny”	CUS Szydłowo

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań: Urząd Gminy Szydłowo, Centrum Usług Społecznych w Szydłowie i inne instytucje lokalne

Współpraca: organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, lokalni przedsiębiorcy

Źródła finansowania: środki budżetowe Gminy Szydłowo, środki zewnętrzne (m.in. budżet państwa, środki z budżetu UE)

Tabela 42. Struktura obszaru i celu strategicznego nr 3

OBSZAR 3: ROZWÓJ LOKALNEGO SYSTEMU POLITYKI SPOŁECZNEJ ORAZ WSPÓŁPRACY MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ I MIĘDZYSEKTOROWEJ W GMINIE SZYDŁOWO		
CEL STRATEGICZNY 3: Zapewnienie sprawnego systemu polityki i pomocy społecznej, m.in. poprzez współpracę międzyinstytucjonalną i międzysektorową		
Cel operacyjny 3.1.: Wzmocnienie systemu organizacji wysokiej jakości usług społecznych		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług społecznych	Liczba usług społecznych organizowanych lub zlecanych przez CUS Szydłowo Liczba odbiorców usług społecznych organizowanych lub zlecanych przez CUS Szydłowo	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania…)
Monitorowanie jakości i poziomu satysfakcji klienta z ww. usług	Odsetek odbiorców usług społecznych wyrażających wysoki poziom zadowolenia	CUS Szydłowo (monitoring jakości usług społecznych)
Rozwój sieci lokalnych realizatorów usług społecznych	Liczba usług społecznych zlecanych lokalnym usługodawcom Liczba spotkań sieci lokalnych usługodawców Liczba uczestników spotkań sieci lokalnych usługodawców	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Dalszy rozwój animacji społeczności lokalnej metodą OSL (Organizowanie Społeczności Lokalnej)	Liczba działań prowadzonych metodą OSL Liczba odbiorców działań prowadzonych metodą OSL	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Cel operacyjny 3.2.: Wsparcie lokalnych profesjonalistów i wzmocnienie potencjału i zasobów miejscowych instytucji i organizacji, działających w obszarze polityki i pomocy społecznej		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Organizacja szkoleń dla lokalnych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej	Liczba szkoleń i innych form edukacji, skierowanych do lokalnych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej Liczba odbiorców szkoleń i innych form edukacji, skierowanych do lokalnych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych profesjonalistów w obszarze polityki społecznej	Liczba badań potrzeb szkoleniowych	CUS Szydłowo
Prowadzenie działań w obszarze superwizji	Liczba sesji superwizyjnych Liczba osób uczestniczących w superwizji	CUS Szydłowo (np. notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Prowadzenie działań na rzecz	Liczba działań na rzecz zapobiegania	CUS Szydłowo (np.

zapobiegania wypaleniu zawodowemu	wypaleniu zawodowemu Liczba osób uczestniczących w działaniach na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu	notatki i/lub sprawozdania i/lub listy obecności…)
Cel operacyjny 3.3.: Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej		
Działania	**Wskaźniki realizacji celów**	**Źródła weryfikacji**
Zwiększenie liczby partnerstw lokalnych, forów współpracy i wymiany doświadczeń	Liczba partnerstw lokalnych (w tym międzysektorowych), forów współpracy i wymiany doświadczeń	UG Szydłowo, inne lokalne instytucje i organizacje
Zwiększenie liczby partnerstw ponadlokalnych (np. z innymi JST), forów współpracy i wymiany doświadczeń	Liczba partnerstw ponadlokalnych (w tym międzysektorowych), forów współpracy i wymiany doświadczeń	UG Szydłowo, inne lokalne instytucje i organizacje
Opracowanie i realizacja projektów, realizowanych w partnerstwie	Liczba projektów lokalnych realizowanych w partnerstwie Liczba projektów ponadlokalnych realizowanych w partnerstwie	UG Szydłowo, inne lokalne instytucje i organizacje

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań: Urząd Gminy Szydłowo, Centrum Usług Społecznych w Szydłowie i inne instytucje lokalne

Współpraca: organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, lokalni przedsiębiorcy

Źródła finansowania: środki budżetowe Gminy Szydłowo, środki zewnętrzne (m.in. budżet państwa, środki z budżetu UE)

5. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja Strategii

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji celów „Strategii" jest opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji. Skuteczne prowadzenie polityk publicznych wymaga współpracy międzyinstytucjonalnej oraz koordynacji podejmowanych działań wraz z zapewnieniem udziału mieszkańców. Zaproponowane poniżej założenia systemu wdrażania, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji „Strategii" tworzą ramowy model zarządzania strategicznego w zakresie lokalnej polityki społecznej.

Wdrażanie

Realizacja celów „Strategii" oraz wymienionych w niej działań zależeć będzie od sprawności Gminy Szydłowo i jej jednostek organizacyjnych. Wskazane cele oraz zaprojektowane działania mogą być zrealizowane poprzez współpracę międzyinstytucjonalną, w tym międzysektorową, obejmującą m.in. instytucje publiczne, przedsiębiorców, a także organizacje pozarządowe i sektor ekonomii społecznej, ale również lokalnych liderów i grupy nieformalne.

„Strategia" będzie realizowana w powiązaniu z pozostałymi dokumentami programowymi, jakie obowiązują w Gminie Szydłowo. Środki finansowe na realizację zaplanowanych zadań będą pochodzić z budżetu Gminy (tj. będą ujmowane w corocznych uchwałach budżetowych Rady Gminy Szydłowo), a także ze środków rządowych i innych źródeł zewnętrznych.

Wobec obszernego i różnorodnego zestawienia problemów społecznych, wskazanych w diagnozie, rekomendowane jest wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. W proces wdrażania „Strategii" w oczywisty sposób będą zaangażowane instytucje samorządowe (w tym zwłaszcza Urząd Gminy Szydłowo oraz Centrum Usług Społecznych w Szydłowie), ale również miejscowe organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, grupy nieformalne, przedstawiciele różnych środowisk społecznych (interesariusze poszczególnych problemów). Ważną rolę w procesach wdrożeniowych dokumentu będzie odgrywać Koordynator „Strategii", który stanie się osobą bezpośrednio nadzorującą stopień realizacji zaplanowanych zadań. Rekomenduje się, aby tę funkcję pełnił przedstawiciel Centrum Usług Społecznych w Szydłowie. Główne zadania koordynatora polegać będą na bieżącej analizie stanu realizacji działań (m.in. poprzez wskaźniki), obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, wpływających lub mogących wpłynąć na wykonywanie poszczególnych zadań, wreszcie – wspomagania procesu poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania przez lokalne podmioty (publiczne oraz niepubliczne).

Do usprawnienia prac nad rozwiązywaniem ewentualnych problemów w zidentyfikowanych obszarach tematycznych rekomendowane jest powołanie Zespołu ds.

Realizacji i Monitoringu „Strategii", w skład którego wejdą przedstawiciele władz Gminy, przedstawiciele Urzędu Gminy Szydłowo oraz Centrum Usług Społecznych w Szydłowie, lokalni eksperci, działacze społeczni i inne zainteresowane osoby, kompetentne w różnych obszarach lokalnej polityki społecznej. Liczba członków i skład zespołu może się zmieniać, w zależności o aktualnych potrzeb. Spotkania zespołu, oparte na wypracowanych standardach współpracy, powinny mieć charakter cykliczny. Rekomendowane jest, aby odbywały się one nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy. Do zadań Zespołu należeć będzie m.in. realizacja podjętych przedsięwzięć, monitoring stopnia realizacji poszczególnych zadań, inicjowanie nowych działań, umożliwiających realizację celów strategicznych, przekazywanie wniosków i sugestii Koordynatorowi „Strategii". Za organizację spotkań wspomnianego Zespołu odpowiadać będzie jego przewodniczący, pełniący jednocześnie rolę Koordynatora „Strategii".

Ramy finansowe „Strategii"

Ramy finansowe, wskazane w ustawie o pomocy społecznej, nie zostały w niej precyzyjnie zdefiniowane, mimo że są obligatoryjne do uwzględnienia w „Strategii". Ustawodawca nie wyjaśnił bowiem, jak szczegółowo ten element powinien zostać skonstruowany. Definicji i objaśnień dotyczących stosowania ram finansowych nie zawierają również inne akty prawne dotyczące pomocy społecznej i planowania strategicznego. Obowiązek określenia ram finansowych wskazuje na konieczność zapewnienia środków na realizację działań zaplanowanych w „Strategii". Należy zwrócić uwagę na fakt, że działania określone w niniejszym dokumencie będą realizowane przez różne instytucje i organizacje, dysponujące własnymi środkami budżetowymi, ujętymi w poszczególnych planach finansowych. Sama „Strategia" z jej szerokim spektrum działania nie posiada wyodrębnionego budżetu. Wydatki związane z realizacją zadań nie mogą przekroczyć kwot określonych w corocznych uchwałach budżetowych Rady Gminy Szydłowo oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Szydłowo na lata 2026-2029. Zadania Gminy finansowane są z jej dochodów, w skład których wchodzą przede wszystkim:

- dochody własne (podatki i opłaty lokalne),
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych,
- środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych, w tym z budżetu Unii Europejskiej.

Komunikacja społeczna

Warunkiem sprawnej realizacji działań zaplanowanych w ramach niniejszej „Strategii" jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia komunikacyjnego. Zakłada się, że komunikacja społeczna będzie oparta przede wszystkim na trzech filarach: mediach lokalnych (papierowych i elektronicznych), portalach społecznościowych (w tym nowoczesne formy komunikacji, jak np. filmiki czy rolki), a także kontaktach bezpośrednich.

Nośniki informacji/kanały komunikacji z grupami docelowymi:

- strona internetowa i BIP Gminy Szydłowo, Centrum Usług Społecznych i innych instytucji lokalnych,
- profile Gminy, Centrum Usług Społecznych i innych instytucji lokalnych na portalu Facebook,
- media lokalne: prasa i lokalne portale informacyjne,
- fora internetowe, grupy dyskusyjne,
- biuletyny informacyjne (skuteczny kanał dotarcia do osób starszych),
- ogłoszenia na ulicznych tablicach informacyjnych oraz w budynkach użyteczności publicznej,
- komunikacja za pośrednictwem miejscowych instytucji i organizacji, np. edukacyjnych, kulturalnych, czy sportowych,
- spotkania bezpośrednie z mieszkańcami (np. z udziałem wójta, radnych, urzędników, lokalnych liderów, czy innych znaczących osób),

- spotkania „branżowe”, fora tematyczne (np. skupiające instytucje i organizacje reprezentujące różne sfery życia w gminie: kulturę, sport, edukację, politykę społeczną...).

Kierunki działań proponowanych do realizacji w ramach „Strategii”:

Do kluczowych kierunków działań, które mogą być realizowane w powiązaniu z niniejszą „Strategią” należą m.in.:

- promocja, komunikacja społeczna,
- gospodarka komunalna,
- sport i rekreacja,
- kultura,
- edukacja,
- turystyka,
- polityka społeczna (w tym pomoc społeczna i usługi społeczne),
- mieszkalnictwo komunalne i socjalne,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- podnoszenie jakości życia mieszkańców,
- poprawa standardu świadczonych usług publicznych,
- zagospodarowanie przestrzenne,
- rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości,
- bezpieczeństwo publiczne.

Zakłada się, że informacje na temat stanu realizacji „Strategii” będą przekazywane wszystkim zainteresowanym osobom i podmiotom m.in. poprzez media papierowe i elektroniczne, a także podczas bezpośrednich spotkań z przedstawicielami różnych grup społecznych, w tym mieszkańcami Gminy, przedsiębiorcami, działaczami organizacji pozarządowych.

Monitoring

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwalając na identyfikację ewentualnych trudności i wprowadzanie stosownych korekt. Opracowanie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych, dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu zaplanowanych w „Strategii" celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a – w razie potrzeby – wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji „Strategii" wyznaczają cele strategiczne oraz zaplanowane działania.

Dla skutecznego prowadzenia monitoringu konieczne jest systematyczne gromadzenie i analiza danych, obejmujących m.in.: trendy rozwojowe, wskaźniki ekonomiczne, czy dane na temat struktury budżetu Gminy. Stworzenie kompleksowego zbioru (bazy) danych zapewni przepływ informacji między wszystkimi osobami i podmiotami, zaangażowanymi we wdrażanie „Strategii".

Wspomniane dane na potrzeby monitoringu będą zbierane na bieżąco. Podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych zadań będą zobowiązane do przekazywania Koordynatorowi danych za rok poprzedni do końca lutego każdego następnego roku. Pozyskiwane będą również informacje pochodzące ze źródeł zewnętrznych (np. Bank Danych Lokalnych GUS). Na tej podstawie opracowywane będą coroczne raporty z monitoringu „Strategii", zawierające m.in. analizę wskaźników odzwierciedlających aktualny poziom realizacji założonych celów i zadań, jak również opis najważniejszych działań, podjętych w ramach „Strategii".

Najważniejsze wymagania efektywnego monitoringu to:

- jasne i przejrzyste kryteria, pozwalające na obiektywną ocenę przebiegu procesu realizacji „Strategii";
- dostarczanie podstaw do podejmowania decyzji, zarówno w kwestiach szczegółowych, jak i strategicznych.

Skuteczny monitoring musi obejmować ocenę przebiegu realizacji „Strategii", tj. jej celów i zadań oraz uzyskiwanych efektów. Monitoring wypełnia zatem dwie podstawowe funkcje: sprawdzającą i korygującą. Funkcja sprawdzająca polega na analizie wykonanych przedsięwzięć w relacji do założonych celów. Z kolei funkcja korygująca sprowadza się do dokonywania stosownych aktualizacji oraz zmian, wynikających ze szczególnie istotnych okoliczności, których nie dało się przewidzieć w fazie tworzenia dokumentu.

Ewaluacja

Celem ewaluacji jest dostarczenie nie tylko bieżących informacji na temat stanu realizacji „Strategii", lecz przede wszystkim ocena rzeczywistych efektów podejmowanych działań. Badania ewaluacyjne prowadzone będą w trakcie jej realizacji (ewaluacja on-going) oraz po jej zakończeniu (ewaluacja ex-post). Działania ewaluacyjne będą mieć charakter ustawiczny, a więc będą realizowane przez cały okres wdrażania dokumentu. Wyniki ewaluacji zostaną wykorzystane do wprowadzenia niezbędnych korekt w tym procesie. Zaplanowano partycypacyjny model ewaluacji, polegający na włączeniu przedstawicieli różnych środowisk, grup społecznych i sektorów: instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, lokalnych liderów, reprezentantów grup nieformalnych, czy wreszcie mniej zaangażowanych społecznie mieszkańców Gminy Szydłowo.

Warto zaznaczyć, że ocena oddziaływania tego rodzaju dokumentów jest trudnym zadaniem, zwłaszcza, że na kondycję społeczno-ekonomiczną (w tym rozwiązywanie problemów społecznych) wpływa wiele czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (ponadlokalnych). „Strategia" określa główne kierunki rozwoju społecznego i ramy lokalnej polityki społecznej, natomiast proces jej realizacji ma charakter rozproszony. Oznacza to, że odpowiedzialność za realizację poszczególnych zadań jest zdywersyfikowana pomiędzy instytucje i organizacje lokalne, działające w różnych obszarach życia. Na rezultaty tych działań i zarazem sytuację społeczną Gminy wpływają również trendy ogólnopolskie, a nawet globalne.

Ewaluacja „Strategii" będzie prowadzona w oparciu o następujące kryteria:

- **Adekwatność/trafność** – rozumiana jako ocena sposobu doboru zastosowanych instrumentów pod kątem realizacji celów „Strategii" (głównego i szczegółowych), a także ocena związku między zdefiniowanymi celami a **realnymi potrzebami**, które mają zostać rozwiązane dzięki interwencji publicznej,
- **Użyteczność** - rozumiana jako ocena stopnia dostosowania działań w ramach „Strategii" do potrzeb odbiorców (czy przedsięwzięcia te odpowiadają realnym potrzebom grup docelowych),
- **Efektywność** - rozumiana jako relacja poniesionych nakładów do uzyskanych efektów (czy „Strategia" przynosi pożądane efekty przy zakładanych kosztach, czy koszty te nie mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty?),
- **Skuteczność** – rozumiana jako stopień realizacji założonych celów (głównych i szczegółowych),
- **Oddziaływanie/wpływ** – rozumiane jako ocena związku między podejmowanymi działaniami a osiąganiem założonych w „Strategii" celów (w tym oddziaływania dokumentu w szerszym ujęciu, tj. zmiany społecznej),
- **Trwałość efektów** – rozumiana jako ocena, w jakim stopniu uzyskane rezultaty będą widoczne w dłuższej perspektywie czasowej (czy jest prawdopodobne ich funkcjonowanie po zakończeniu finansowania, od czego zależy trwałość uzyskanych efektów – czynniki sprzyjające i niesprzyjające trwałości),
- **Spójność zarządzania** – rozumiana jako ocena sposobu zarządzania „Strategią", w tym struktury organizacyjnej, komunikacji wewnętrznej, sposobu podejmowania decyzji, współpracy między partnerami itp.,
- **Wartość dodana** – rozumiana jako wystąpienie innych niż założone efektów wynikających z realizacji „Strategii" (pozytywnych lub negatywnych).

Ewaluacja będzie wykonywana przez cały okres wdrażania „Strategii", z wykorzystaniem różnych instrumentów. Przedsięwzięcia te realizowane będą w sposób

etapowy. Do przeprowadzenia ewaluacji niezbędne są takie informacje, jak: dane statystyczne, raporty z monitoringu, raporty z kontroli, dane z badań społecznych.